Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto XXII., št. 77 — Ljubljana, sobota 4. aprila 1942-XX — Cena cent. 70

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti, Corr Post No 11-3118
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno Lir 12.—, za inozemstvo pa Lir 22.80
Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon štev. 31-22, 31-23, 31-24
Rokopisi se ne vračajo
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

La devastazione su Malta

Con bombe di ogni calibro sono stati condotti attacchi contro le basi navali e aeree dell'isola

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 3 aprile 1942-XX il seguente bollettino di guerra n. 671:

Sul fronte cirenaico limitata attività di pattuglie e di artiglierie. Nostre squadriglie hanno mitragliato con efficacia concentramenti nemici, alcuni automezzi sono stati incendiati, molti altri resi inefficaci.

Poderose formazioni dell'aviazione italogermanica hanno condotto attacchi di grande vigore contro le basi navali e aeree di Malta sulle quali hanno messo a segno bombe di ogni calibro. Stabilimenti e depositi sono stati centrati. Un sommergibile e un cacciatorpediniere danneggiati nel porto di La Valletta. Due velivoli colpiti al suolo, distruzioni e incendi osservati in gran numero.

L'avversario ha perduto in combattimento ad opera della caccia tedesca tre »Spitfire« e un »Curtissa«.

Opustošenje na Malti

Z bombami vseh kalibrov so bili izvršeni napadi na pomorska in letalska oporišča na otoku

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 3. aprila naslednje 671. vojno poročilo:

Na cirenaiškem bojišču omejeno delovanje patrol in topništva. Naše eskadre so z uspehom obstreljevale s strojnicami sovražna zbirališča, pri čemer je bilo več avtomobilskih vozil zažganih, več drugih pa onesposobljenih.

Mogočni oddelki italijansko-nemškega letalstva so izvršili napade velikega obsega na pomorska in letalska oporišča na Malti, na katera so odvrgli bombe vseh kalibrov. Zadeta so bila skladišča in ladjedelnice. V luki La Valletta sta bila poškodovana ena podmornica in en rušilec. Dve letali sta bili zadeti na tleh, medtem ko je bilo opaziti veliko število porušenj in požarov.

Sovražnik je izgubil v borbah z nemškimi lovci 3 letala tipa Spitfire in eno tipa Curtiss.

Velika škoda v Gibraltarju

Tetuan, 3. aprila. s. Doznava se iz Gibraltarja, da je škoda, ki so jo italijanski bombniki povzročili na gibraltarskem letališču, tako velika, da so nastale včeraj popoldne resne težave pri spuščanju in poletih angleških letal. Neki angleški bombnik je pri včerajšnjem pristajanju zadel v neko drugo letalo in sta obe treščili v morje.

Berlin, 3. aprila. s. Zmagoviti in smeli akciji italijanskih bombnikov proti nad vse utrjeni gibraltarski trdnjavi posvečajo današnji nemški listi na častnem mestu kar največ prostora. »Völkischer Beobachter« piše med drugim, da je ta silovit napad proti najmočnejši britanski pomorski trdnjavi, ki je bil izvršen z močnimi bombniki v zaporednih valovih in ki je trajal približno pol ure, povzročil ogromno škodo na mogočnih bojnih napravah v luki. Tudi drugi listi objavljajo obširna poročila svojih rimskih dopisnikov, ki opisujejo podrobnosti tega novega slavnega dejanja italijanskega letalstva.

Piemontska princesa med ranjenci

Genova, 3. apr. s. Iz Chiavarija se je pripeljala včeraj popoldne v Genovo Nj. Vis. princesa Piemontska. Podala se je takoj v vojaško bolnišnico v Quartu, kjer so jo sprejeli zastopniki zdravstvenih in ostalih mestnih oblasti. Princesa je obiskala ranjence, se z njimi razgovarjala, se zanimala za njihovo zdravstveno stanje in jih vzpodbujala. Povsod so jo sprejeli z manifestacijami vdanosti in hvaležnosti. Množica, ki jo je spoznala, ji je pred bolnišnico priredila prisrčne manifestacije.

Nemško vojno poročilo

Popuščanje sovjetskih napadov na vzhodu — Hude angleške in ameriške izgube na morju

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 3. aprila. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo naslednje poročilo:

Kljub srditim krajevnim sunkom nasprotnika se v splošnem opaža na vzhodu popuščanje sovražnikovih napadov. Pri lastnih napadih je bilo zavzetih večje število krajev.

Ob kavkaški obali so bojna letala zažgala večjo sovjetsko petrolejsko ladjo. Na morju pri Kerču je bila z bombo poškodovana večja trgovska ladja.

V severni Afriki so nemška bojna letala zadela dve sovražnikovi trgovski ladji pri Tobruku. V letalskih spopadih je bilo sestreljenih 6 angleških letal.

Letalski napadi na vojaške naprave v La Valletti in na letališča na otoku Malti so se nadaljevali podnevi in ponoči. V spopadih v zraku so nemški lovci sestrelili 4 angleška letala.

V noči na 3. april so napadla nemška bojna ladja vojaško važne cilje in pristaniške naprave v Dovru in Portlandu. Opaženi so bili veliki požari in eksplozije.

V mesecih februarju in marcu je nemška vojna mornarica podvzela poleg borbe proti sovražni oskrbovalni plovbi uspešne napade tudi proti pomorskim silam Anglije in Zedinjenih držav. V obeh mesecih je potopila nemška vojna mornarica:

1 križarko razreda Leander, 8 rušilcev, 3 korvete, 4 torpedne čolne, 12 motornih, torpednih in motornih topničarskih čolnov, 5 stražnih ladij in 3 lovce podmornic.

Razen tega je potopilo nemško letalstvo dva motorna topničarska čolna in tri stražne ladje.

Nadalje so nemške pomorske sile in nemška letala poškodovala 37 sovražnikovih vojnih ladij, med njimi 10 križark, 11 rušilcev in 5 podmornic.

S finskega bojišča

Helsinki, 3. apr. s. Finsko vrhovno poveljništvo je objavilo v svojem službenem vojnem poročilu, da so finske čete na Karelski ožini na dveh točkah prodrle med sovražne postojanke in uničile nekaj naprav za propagando v vojski. Večji sovražni oddelek je po topniški pripravi pod zaščito letal skušal napasti finske postojanke, a je bil pregnan. Na Aunuški ožini je finsko topništvo razpršilo in pognalo v beg sovražnikov oddelek. V južnem odseku bojišča v vzhodni Kareliji je finsko topništvo uspešno obstreljevalo sovjetska taborišča in povzročilo veliko razdejanje in nekaj požarov, protitankovsko topništvo pa je razdejalo dve sovražni postojanki.

Uspehi nemškega letalstva

Berlin, 3. apr. s. Na osnovi vesti vrhovnega poveljništva oboroženih sil beležijo snočnji listi, da so nemška vojna letala in strmoglavci dosegli nove uspehe pri napadih na sovražno zaledje. Uničili so 7 železniških strojev, poškodovali 5 vojaških vlakov, dve skladišči streliva in razdejali okrog 100 letal raznih tipov na posameznih sovjetskih letališčih. Sovražne železniške proge so bile močno poškodovane. Na nekem drugem področju je bilo uničenih 8 strojev, 14 vlakov pa je bilo hudo poškodovanih.

Nove izgube angleškega letalstva

Stockholm, 3 aprila d. Kakor je bilo že javljeno v nemških poročilih, je angleško letalstvo v noči na četrtek preletelo več krajev zasedenih zapadnih in nemških pokrajin. Včeraj v Londonu objavljeno uradno poročilo priznava, da je imelo angleško letalstvo pri teh poletih velike izgube. V komunikeju letalskega ministrstva je rečeno, da se s poletov nad zapadnimi pokrajinami 15 britanskih bombnikov ni vrnilo na svoja oporišča.

Potopljen angleški rušilec

Stockholm, 3. aprila. d. Angleško vojno brodovje je izgubilo nadaljnji rušilec. Kakor javljajo iz Londona, je admiraliteta v petek v posebnem poročilu priznala izgubo rušilca »Heyhrop«. Poročilo admiralitete ne navaja, kje in kako je bil rušilec potopljen.

Angleško letalo pristalo na Portugalskem

Lizbona, 3. apr. s. Angleško lovsko letalo tipa Spitfire, ki ga je vodil neki kanadski podčastnik je pristalo v Montemornovu, kakih 100 km vzhodno od Lizbone. Pilot je letalo zažgal in se je nato javil krajevnim oblastem. Brzkone je letalo pripadalo oporišču na Gibraltarju.

Žrtve letalskega napada na Pariz

Pariz, 3. apr. s. Včeraj so bili objavljeni končni podatki o žrtvah letalskega napada dne 3. marca na obrobne pariške mestne okraje. Samo v seinskem departementu je bilo ubitih 410 ljudi. Mnogo mrličev je brzkone še pod ruševinami šestih osemnadstropnih hiš, ki so se zrušile do tal. Ranjenih je bilo 1585 ljudi. Porušenih ali hudo poškodovanih je bilo 435 hiš. 1193 ljudi je ostalo brez strehe. Ti podatki se pa nanašajo samo na sejmski departement. Podatki o žrtvah in škodi v departementu Seine et Oise še niso bili objavljeni. Pozneje se angleška letala niso več v tako velikem številu pojavila nad pariško pokrajino.

Reorganizacija avstralske obrambe

Stockholm, 3. apr. d. Po informacijah iz Melbourna je bilo sklenjeno reorganizirati dosedanji avstralski obrambni sistem »v kolikor so se osnovne izpremembe izkazale za potrebne«. Tako bo v bodoče kopnim, pomorskim in letalskim oddelkom, ki so bili podrejeni vrhovnemu poveljstvu ameriškega generala Mac Arthurja, poveljeval avstralski general Blamey. Njemu bosta poverjena dva armadna distrikta, v katerih bosta zopet imela deljeno poveljstvo generala Lavarack in Mackay. Dodatno so določeni še trije armadni poveljniki, namreč generali Northcott, Rovell in Gordon Bennett. General Gordon Bennett se je večkrat imenoval v času borb na Malajskem polotoku, kjer so morale dobršen del japonskega pritiska vzdrževati avstralske čete.

ANGLEŠKI IN KITAJSKI UMIK V BIRMI

Japonske čete so zasedle mesto Prome, angleške in kitajske pa se umikajo dalje proti severu

Bangkok, 3. aprila d. Japonska ofenziva v Birmi po porazu britanskih in kitajskih čet pri Tunguju zelo naglo napreduje. Zadnje vesti z bojišča javljajo, da so se morale zavezniške čete po silnem japonskem pritisku umakniti tudi s svojih obrambnih postojank pri mestu Prome dalje proti zapadu. Japonske čete so medtem mesto Prome tudi že zasedle. Po nagli evakuaciji angleških in kitajskih čet so v mesto vkorakali prvi japonski oddelki in sicer z zapadne strani.

Iz odseka ob Sitangu javljajo zadnja poročila, da se kitajske čete tu še zmerom nezadržno umikajo dalje proti severu. Japonske čete so Kitajcem neprestano za petami.

Japonsko letalstvo zadaja skupaj z naglimi motoriziranimi japonskimi oddelki nasprotniku hude izgube. Zelo naglo prodirajo sprednji japonski oddelki vzdolž ceste proti severu v Mandalay. Po najnovejših vesteh so Japonci na tej važni prometni zvezi prodrli že do točke, ki je 47 milj severno od Tunguja.

Šanghaj, 3. aprila d. Radijska postaja v New Delhiju javlja, da se zavezniške čete na bojišču v Birmi umikajo dalje proti severu. Nasprotnikova radijska poročila priznavajo, da zavezniškim četam zaradi zelo naglega japonskega prodiranja ni preostalo drugega kakor umakniti se s postojank, ki so jih bile še pred nekaj dnevi odločene držati z velikimi žrtvami. Poročilo iz New Delhija pravi, da so se morale zavezniške čete umakniti z veliko naglico, ako niso hotele tvegati, da bi bile obkoljene. Poročilo priznava nadalje, da so Japonci številčno mnogo v premoči nad zavezniškimi oddelki in da zlasti japonsko letalstvo še vedno skoraj neovirano obvladuje zračni prostor nad vsemi odseki bojišča.

Poraz kitajskih čet priznavajo tudi v Čungkingu

Šanghaj, 3. aprila. d. Po zlomu zavezniške fronte pri Tunguju so bile kitajske čete, v kolikor se bore na birmanski fronti, vržene s precejšnjimi izgubami daleč proti severu. Poraz kitajskih sil priznava sedaja tudi službeno poročilo, ki je bilo objavljeno v Čungkingu. V tem poročilu je rečeno, da se od Tunguja čungkinške sile umikajo v severni smeri.

Japonsko letalstvo je v okviru svojih obširnih napadalnih akcij na bojišču v sredo posebno močno napadlo z bombami sovražnikovo letalsko oporišče v severnem delu Birme, ki je še ostalo v britanski posesti. Bombardiranje priznava tudi v četrtek v New Delhiju objavljeno britansko uradno poročilo o položaju, vendar pa ne daje nikakih podrobnosti o povzročeni škodi.

Izkrcanje Japoncev v Akyabu

Šanghaj, 3. aprila d. Japonske sile v Birmi neizprosno zasledujejo svoj cilj, da nasprotnikove sile docela odrežejo od vseh oskrbovalnih poti in tako na bojišču preostale sovražnikove sile docela izolirajo. Zato so Japonci izkrcali nove vojaške oddelke v luki Akyab. Poročila o teh japonskih izkrcevalnih operacijah pravijo, da so japonski transportni parniki ob zaščiti japonskih vojnih ladij pri Akyabu izkrcali dokaj močne oddelke raznih vrst orožja.

Mesto Akyab, ki ima tudi dobro uko, je glavno mesto distrikta Arrakan v britanski Birmi in leži ob ustju reke Kuadan. Mesto ima približno 380.000 prebivalcev in predstavlja važno pomorsko oporišče. Poleg mesta Akyaba je tudi važno letališče. V mirnem času so iz luke izvažali predvsem mnogo riža, živalskih kož in petroleja.

Obrambne priprave na Cejlonu

Bangkok, 3. aprila s. V notranjosti otoka Cejlona in v njegovem glavnem mestu Columbu se mrzlično nadaljujejo obrambne priprave. Cejlonski prebivalci so sedaj prepričani, da ne gre za navadne previdnostne ukrepe proti morebitnim kasnejšim nevarnostim, temveč, da je grožnja že blizu. Doslej ni izšlo še nobeno poročilo o letalskem alarmu preteklega ponedeljka in o včerajšnjem alarmu. Prebivalstvo je med tem prejelo stroga navodila o svojem ponašanju v primeru letalskih napadov, kakor tudi v primeru pristanka sovražnih padalcev ali izkrcanja osamljenih sovražnih elementov na otoku.

Letalski napadi na ameriške postojanke na Filipinih

Tokio, 3. apr. (Domei.) Dodatno k včerajšnjemu uradnemu poročilu japonskega glavnega stana o velikih napadih japonskega mornariškega letalstva na trdnjavo Corregidor na Filipinih od 24. do 31 marca poroča vojni dopisnik lista »Yomiuri« da je tudi drugod na Filipinih japonsko letalstvo močno napadalo preostale ameriške obrambne postojanke. Poleg napadov na otok Corregidor, ki so se v omenjenem razdobju ponavljali skoraj neprestano noč in dan, so japonski bombniki večkrat napadli tudi ameriško oporišče Mariveles na polootoku Bataanu, ki leži nasproti otočni trdnjavi Corregidor. Razen tega so japonska letala rušila tudi sovražnikova obrambna oporišča na drugih otokih Filipinov. V prvi vrsti so bili ti japonski napadi usmerjeni na ameriške postojanke na otokih Mindoro, Cebu in Negros. Tudi na teh otokih so bombniki japonske vojne mornarice dosegli velike uspehe. Od početka borbe na Filipinih je letalstvo japonske vojne mornarice uničilo že 360 sovražnih letal.

Razburjenje v Avstraliji

Šanghaj, 3. aprila. d. Iz Melbourna javljajo, da je ministrski predsednik Curtin glede na razburjenost, ki vlada v avstralski javnosti, izjavil, da bodo kakor ves čas doslej tudi med velikonočnimi prazniki avstralske sile vestno pazile na dogajanja okrog vseh avstralskih ozemelj in po okoliških vodah za primer nenadnega napada na avstralsko ozemlje.

Tojo na inspekcijskem potovanju

Tokio, 3. apr. (Domei.) Predsednik japonske vlade general Tojo, ki je odšel na inspekcijsko potovanje v Kiuši, se bo brzkone že danes vrnil v japonsko prestolnico. Na povratku se je ustavil za kratek čas v mestu Nagoya. Dočim je vse inspekcijsko potovanje general Tojo opravil iz letalom, se bo za pot iz Nagoye v Tokio poslužil železnice.

Neuspeh Crippsove misije

Vseindijski kongres zavrača londonske predloge

Bangkok, 3. apr. d. Izvršni odbor vseindijskega nacionalnega kongresa je včeraj dokončno odobril resolucijo, ki svetuje deželi, naj ne sprejme pogojev Stafforda Crippsa za rešitev indijske krize. V objavi svojega sklepa je izvršni odbor vseindijskega narodnega kongresa naglasil, da so vzroki, zaradi katerih je zavzel negativno stališče glede Crippsovih predlogov, dobro znani po vsej deželi. Snoči je prvi del odobrene resolucije predsednik vseindijskega kongresa Maulana Kalamm Azid izročil siru Staffordu Crippsu.

Bangkok, 3. apr. d. Iz New Delhija javljajo, da je sedaj tudi stalni odbor konference posameznih indijskih držav sprejel resolucijo, v kateri zavrača predloge, ki jih je v imenu britanske vlade predložil angleški minister Cripps za rešitev indijskega vprašanja. V odborovi resoluciji se Crippsovi predlogi označujejo kot »skrajno škodljivi za svobodo posameznih indijskih držav kakor tudi celokupne Indije.« Konferenci, ki je odobrila to resolucijo, je predsedoval sam Nehru. Odbor je posebno ostro kritiziral, da v resoluciji vobče niso omenjeni interesi posameznih držav, ki štejejo nad 90 milijonov prebivalstva.

Šanghaj, 3. apr. d. Po informacijah iz New Delhija mogoče ne bo že takoj sedaj objavljeno besedilo resolucije, ki jo je odobril izvršni odbor vseindijskega nacionalnega kongresa in s katero je odobril zavrnitev Crippsovih predlogov za rešitev indijskega vprašanja. Dopisnik poslužbene angleške poročevalske agencije pripominja k tem informacijam, da si bo Stafford Cripps, čim prejme točno besedilo resolucije izvršnega odbora, »takoj pričel prizadevati, da kolikor bo pač mogoče premaga nastale ovire«.

Stockholm, 3 apr. d. Zasebna poročila nekaterih londonskih listov o poteku misije sira Stafforda Crippsa v Indiji ugotavljajo, da Cripps v mnogih plasteh indijskega prebivalstva ni niti popularna niti dobrodošla osebnost, kakor skušajo prikazovati z uradnega mesta. Tako na primer poroča »Daily Express« iz New Delhija, da je po tamkajšnjih ulicah med Crippsovimi razgovori vozil avtomobil z zvočniki, ki so neprestano pozivali »Odidi Cripps! Vrni se domov!« List se s Crippsovo misijo bavi v uvodniku in ugotavlja, da se mora svoboda indijskega prebivalstva roditi edinole iz lastne volje indijskega prebivalstva.

Bangkok, 3. aprila. d. Iz New Delhija javljajo, da se je Stafford Cripps danes sestal z vrhovnim poveljnikom britanskih sil v Indiji, generalom Wavellom. Razgovor je trajal poldrugo uro.

Šanghaj, 3. aprila. d. Britanski guverner v Bengaliji sir John Herbert je imel pred ustavodajno zbornico govor, v katerem je razpravljal o osnovanju nacionalne vlade, v kateri naj bi sodelovale vse najrazličnejše indijske politične stranke. V svojem govoru je izjavil, da bi bilo potrebno vzdržati med prebivalstvom moralo, na katero je neugodno vplival splošni potek sedanje vojne. Zvedelo se je nadalje, da pripravljajo britanske oblasti v nekaterih pokrajinah Indije »odločne ukrepe proti tistim, ki bi med prebivalstvom razširjali alarmantne vesti«.

Tajnik Stranke v Benetkah

Sprejet je bil z navdušenimi manifestacijami za Duceja

Benetke, 3. aprila. s. Tajnik Stranke je prispel včeraj v Benetke. Prirejen mu je bil svečan sprejem. Takoj po prihodu se je podal pred svetišče padlih na Lidu ter položil velik venec. Nato je krenil v mornariško bolnišnico, kjer se je dolgo zadrževal in razgovarjal z ranjenci ter delil med nje darove. Sprejet je bil z navdušenimi manifestacijami za Duceja. Odtod se je odpeljal v palačo admiralitete, kjer ga je sprejel v avdijenci Nj. Kr. Vis. genovski vojvoda, ki ga je pridržal v prisrčnem razgovoru. Nato se je Eksc. Vidusson odpeljal na otok Giudecco, kjer ga je sprejela velika množica delavcev in delavk z manifestacijami za Duceja. Ogledal si je tovarno, njene posamezne oddelke ter se zanimal za produkcijo. Tovariško se je razgovarjal z delavci in je tudi obedoval skupno z njimi. Zatem si je ogledal prostore okrajne fašistične organizacije in se razgovarjal z družinami padlih borcev in s fašisti.

Popoldne se je odpeljal v Liktorski dom, kjer se je poklonil pred spomenikom padlih fašistov. Pokrajinski Tajnik mu je predstavil vse fašistične prvake. Tajnik si je ogledal zvezne urade. Pred domom je množica priredila navdušene manifestacije za Duceja. Iz fašističnega doma je krenil v Mladinski fašistični dom. Proti večeru pa se je udeležil zborovodja beneških fašistov. Na njem je pokrajinski Tajnik podal poročilo o moči beneškega fašizma. Pozdravil je ministra, Tajnika Stranke in mu izročil v simbolični dar Leva Sv. Marka z geslom »Trdno držati!«

Tajnik Stranke je imel ob tej priliki govor, v katerem je opozoril na intenzivno delovanje beneških fašistov v zadnjem času. Naglasil je, kako italijanski narod ponosno prenaša vse žrtve, ki jih nalaga čas. Podal je sliko političnega položaja in nato fašističnim prvakom navodila za nadaljnje delo. Opozoril je, da je stranka prav sedaj hrbtenica naroda v vojni ter je pozval fašistične prvake, naj izpolnijo vse dolžnosti, ki so jim naložene, naj bodo za vzgled vsem, naj stisnejo vrste, in nadaljujejo svoj revolucionarni pohod z vso odločnostjo. V delu za solidarnost, pri katerem je treba v čim večji meri navezati stike z ljudstvom, dvigati njegov duh, predvsem pa njegov odnos bratstva in hvaležnosti do vrlih bojevnikov, se stranka zanaša na neomajno moralno silo vseh prvih fašistov, na sodelovanje fašističnih žena, na navdušenje mladine. Vera borcev in narodov je sedaj svetla realnost, ki odseva s poti, ki vodi do neizbežne zmage. Stranka budno pazi in čuva to vero ter je pripravljena z odločno silo udariti in uničiti sleherno izdajo, sleherno početje, ki bi imelo namen omajati moralni prestiž režima in države. Poročal bom Duceju o veri in zvestobi beneškega ljudstva, o nasmehu njegovih žena, polnem zaupanja. Naročil mi je, naj vam izrazim njegove globoke simpatije. Dejal mu bom, da so Benetke vredne njegove ljubezni.

Govor Tajnika Stranke je bil sprejet s silnimi aplavzi in dolgim vzklikanjem Duceju. Vsi prisotni so zapeli fašistične himne ter nato še dolgo manifestirali za Duceja.

Na trgu Sv. Marka se je med tem zbrala velika množica ljudi, ki je vedno znova z navdušenimi manifestacijami spričevala svojo neomajno zvestobo Duceju in vero v neizbežno zmago. Množice mladih fašistov, Dopolavoristov in drugih meščanov so dolgo vzklikale in manifestirale, tako da se je Tajnik Stranke nazadnje pojavil na balkonu palače in vzkliknil Duceju. Množica se je njegovemu vzkliku viharno odzvala. Nato je množico nagovoril:

Benečani in Benečanke! Hvaležen sem vam za to, kako ste sprejeli Tajnika Stranke. Zapuščam vaše mesto z iskrenim občutkom vaše zvestobe, ki v njej ni nobenega dvoma. Trdno in neizbežno se bližamo svetli zmagi. Zavedamo se neizbežnih žrtev današnjih dni in zavedamo se tudi lepših časov, ki nas čakajo. Poročal bom Duceju o vašem navdušenju in o vašem prepričanju Duce vam hoče dobro. Vam sledi in vas vidi v prvi črti in ve, da ste vredni njega in njegovega velikega dela. V Ducejevim imenu se stisnite v vrste in dvignite visoko liktorska znamenja, ki bodo povsod in vedno zmagovita.

Pozval je množico naj pozdravi Duceja in s tem izzval nove silne manifestacije.

Zvezni tajnik na inspekciji v Kočevju

Ljubljana, 2. aprila

Po odredbi Zveznega tajnika je zvezni podtajnik Ernest Capurso inspiciral področje inspektorata 3. okrožja v Kočevju ter tamkajšnjo fašistično borbeno organizacijo. Posebej se je zanimal za gradnjo novega fašističnega doma. Iz Kočevja je krenil v Mozelj ker je pregledal tamkajšnjo podporno stanico. Vrnil se je nato spet v Kočevje, obiskal zavod slepcev, pregledal poslovanje šolske kuhinje, ki ima svoje prostore v tem zavodu. Otrokom in slepcem je porazdelil darove zveznega tajništva. Bil je v prostorih okrožnega inspektorata ter se poučil o političnem in gospodarskem položaju okrožja. Zvezni podtajnik je nato v imenu Zveznega tajnika podal točna navodila okrožnemu inspektorju za nadaljnjo akcijo, da se ojači vse poslovanje in delovanje stranke ter njej podrejenih organizacij.

Zvezni podtajnik je inspiciral tudi fašistično organizacijo v Ribnici, kjer se je prav tako podrobno zanimal za njeno dobro poslovanje in splošno delovanje v njenem območju.

Sklepi ministrskega odbora za oskrbo in cene

Odobritev razpoložljivosti vina za potrošnjo in sklepov tekstilne korporacije — Določitev cen krompirja

Rim, 3. aprila s. Medministrski odbor za vzporeditev oskrbe, razdelitve in cen je pod Ducejevim predsedstvom nadaljeval včeraj v palaci Venezia svoja posvetovanja, ki so se zaključila ob 19.30. Navzoči so bili ministri za finance, poljedelstvo, promet, korporacije, zamenjavo in valute, državna podtajnika Pascolato in Anicucchi, šef inspektorata za zaščito varčevanja in izvajanje kredita, generalni komisar za ribolov, predsedniki fašističnih konfederacij delodajalcev in delojemalcev poljedelske in trgovske stroke, predsednik konfederacije industrijskih delavcev, generalni direktor konfederacije industrijcev, inspektor stranke Fabrizi, general Matteo Rous, generalni direktor logistične službe v vojnem ministrstvu in predsednik zadružnega zavoda. Kot tajnik odbora je fungiral Augusto Venturi:

Odbor je proučil problem oskrbe z vinom v smislu mnenja, ki ga je izrekla vinarski in oljčna korporacija, ki se je včeraj ob 10. dopoldne sestala v palači Venezia pod Ducejevim predsedstvom. Odbor je ugotovil, da je potreba oboroženih sil in destilacijske industrije že krita s prejšnjimi zaporami, potrdil je nespremenljivost prej določenih cen in pooblastil kmetijskega ministra, da v odseku za vinogradništvo in interesiranje kategorije odredi takojšnjo zopetno razpoložljivost vina za potrošnjo.

V pogledu tekstilne industrije in njene discipline je odbor proučil disciplino porazdelitve surovin v vojni industriji ter v tem pogledu odobril zaključke korporacije tekstilnih proizvodov od 24. marca t. l., ki v glavnem ugotavljajo zadovoljivo poslovanje sistema sedanjega porazdeljevanja.

Nato je medministrski odbor pozval ministra za korporacije, da prouči ureditev disciplinske oskrbe, proizvodnje in porazdelitve vse tekstilne industrije z namenom, da se doseže takoj njeno zboljšanje in njena dokončna ureditev v korporativnem smislu, predvsem v pogledu bodočnosti te industrije po vojni.

Glede cen krompirja je medministrski odbor določil cene prvega krompirja prihodnjega pridelka in sicer za dolg krompir rumenega mesa 150 lir za stot do konca maja, 130 lir za mesec junij in 100 lir za mesec julij. Druge vrste zgornjega krompirja bodo za 15 lir za stot cenejše. Določena je bila tudi cena krompirja splošne potrošnje pridelka letošnjega leta in sicer na 75 lir za stot, ki se za vsak nadaljnji mesec od 1. novembra 1942 dalje sme zvišati za 2 liri in pol, med tem ko se sme cena dolgemu holandskemu krompirju zvišati za 10 lir na stot.

Prihodnja seja medministrskega odbora bo 14. t. m. v palači Venezia.

Proces proti ankarskim atentatorjem

Zaslševanje obtožencev — Razprava odgodena do 8. aprila

Ankara, 3. aprila s. Proces proti obtožencem zaradi atentata na nemškega poslanika Papena se je včeraj nadaljeval. Obtoženi dijak Abduraman Sajman je izpovedal, da sta za organizacijo atentata odgovorna oba sovjetska soobtoženca, ki jima je pripisati tudi krivdo za strašno smrt atentatorja Omerja, katerega je ljubil kakor brata. Izjavil je, da je bil do atentata po prepričanju komunist, ko pa je videl, kakšna usoda je doletela tovariša Omerja, je postal navdušen protikomunist. Dodal je, da tega ni izpovedal iz strahu pred kaznijo, ker se ne boji niti smrti. Opozoril je na okoliščine, v katerih je spoznal vse štiri obtožence v l. 1940. Tedaj se je s krivim imenom Nojazi pripeljal iz Skoplja v Carigrad. S seboj je prinesel dva kovčega, ki jih je odložil pri nekem Fahriju. V kovčegih z dvojnim dnom so bili dokumenti, ki jih je bilo treba izročiti obema sovjetskima soobtoženca. Oba sovjetska soobtoženca sta tedaj navezala stike z njim in mu dajala denar proti potrdilu. Sajman se je zapletel v njune manevre. Bil jim je popolnoma na razpolago. Dovedel jima je tudi Omerja, ki naj bi izvršil atentat. Omer je bil v stiski in so ga zaradi tega zlahka najeli za izvedbo atentata.

Pri popoldanski razpravi sta bila zaslišana obtoženca Kajman in Sulejman. Poslednji je izjavil, da so bili v kovčegih, ki so prišli iz bivše Jugoslavije, zapisniki sej jugoslovanskih komunistov, ki jih je bilo treba odposlati v Moskvo. Ker ni bilo mogoče drugače, je navezal stike s sovjetskim poslaništvom v Ankari, kjer je dokumente izročil Karnilovu. Ta je bil v Carigradu v stiku z dijakom Kajmanom, kateremu je dajal mesečno podporo v gotovini. Kajman je imel tudi tajni znak »S 15«. V Skadru se je Kajman sestal z nekim Štefanom, ki je v procesu obtožen v kontumaciji. Ta mu je predstavil prijatelja Omerja. V stikih z njim je Omerja navadil rabiti revolver in bombe. Omer je imel znak »S 16«.

Dne 14. januarja je odpotoval v Ankaro, kjer se je nastanil pri brivcu Sulejmanu. Dejal mu je, da je prišel v Ankaro zato, da bi dosegel dovoljenje za nastanitev v dijaškem domu v Carigradu. Karnilov je Sulejmana nekaj osumil. Zato je moral Omer navidezno odpotovati nazaj proti Carigradu, peljal pa se je le do Sihijira in se nato vrnil v Ankaro. Pozneje je Sulejmanu vendarle povedal, da namerava izvršiti atentat na Papena. Sulejman je od njega zvedel, da naj bi ta atentat služil za to, da bi se Turčija zapletla v vojno proti Nemčiji. Omer se je pozneje vrnil v Carigrad in je isto izjavil Kajmanu. Iz Carigrada se je ponovno vrnil v Ankaro, kjer je bilo treba izvršiti atentat. Oba obtoženca sta se strinjala v tem, da so sovjetski agenti organizirali ta atentat.

Sovjetski državljan Karnilov je izjavil, da Kajmana in Sulejmana prvič vidi. Sulejman pa je izjavil, da je dokumente iz obeh omenjenih kovčkov izročil prav njemu. Karnilov je izpovedal, da je potoval v Ankaro šele 15 januarja, torej nekaj dni potem, ko bi mu moral Sulejman v Ankari izročiti omenjene dokumente. Kajmanu so pokazali ostanke revolverja, ki so ga našli na kraju atentata, nakar je dejal, da je res šlo za revolver, ki ga je Omer rabil. Karnilov je zanikal vse navedbe obeh soobtožencev.

Obtoženec Pavlov je v procesu ves čas molčal in prebiral pesmi sovjetskega pesnika Majakovskega, tako da je na videz celo pozabil, da je obtoženec in da je Sulejman izjavil, da je skušal ta čas, ko je Karnilov v Ankari nadziral Omerja, prepričati Kajmana, naj ubije Ribbentropa, ki se je tedaj mudil na Balkanu in se je govorilo, da bo prišel tudi v Carigrad.

Razpravo so prekinili ob 22. Ker bo treba zbrati še nekaj prič, je bila razprava odgodena do 8. aprila.

Vojna na Kitajskem

Šanghaj, 3. aprila. s. Japonske sile, ki se bore proti 62. diviziji kitajske vojske na področju vzhodno od Tajhujskega jezera med pokrajinama Čekijang in Kauf, so popolnoma porazile sovražnika in pognale v beg. Rezultati teh operacij, ki so se zaključili 15. marca, so bili naslednji: 35.000 ubitih, 1215 ujetih, mnogo strojnic, pušk in drugega orožja ter mnogo municije zaplenjeno.

Tokio, 3. aprila. s. Z nekega japonskega oporišča v Šantungu poročajo, da so japonski oddelki napadli pretekli ponedeljek kitajske sile pod vodstvom Juhsuengkunga in jih porazile. Borbe so se razvile v gorah v osrednjem Šantungu. Pri ten operacijah je bilo 300 ljudi ujetih v bližini Ferpa, 10 km daleč od Mankana. Neka druga japonska kolona je prisilila 500 ljudi, ki so pripadali 113. kitajski diviziji, da so se v naglici umaknili s svojih postojank.

Perujski finančni minister v Washingtonu

Buenos Aires, 3. apr. d. Iz Washingtona javljajo, da je finančni minister republike Peru David Dasso z letalom odpotoval iz Lime v Washington. Kot ozadje ministrovega obiska v Washingtonu se navajajo pogajanja o priznanju 29 milijonskega kredita, ki naj bi ga porujska vlada dobila na osnovi ameriškega zakona o najemih in posojilu. Nadalje se namerava perujski minister pogajati o dobavljanju bombaža Zedinjenim državam in stopiti z merodajnimi osebnostmi v stik za sklenitev nove trgovinske pogodbe med Zedinjenimi državami in Perujem.

Novi italijanski poslanik v Bratislavi

Bratislava, 3. apr. s. Novi italijanski poslanik v Bratislavi dr. Pavel Cortese je bil včeraj pri slovaškem predsedniku dr. Tisu in mu je izročil svoja poverilna pisma. Ob tej priliki je imel kratek nagovor, v katerem je dejal, da sile trojnega pakta in tudi Slovaška, ki se jim je priključila v sedanji borbi, branijo elementarne pravice civilizacije proti nevarnosti, ki je nastala spričo zveze angleškega imperija, Zedinjenih držav in Sovjetske zveze. V svojem odgovoru je dr. Tiso naglasil, da je z lastno izkušnjo prepoznal veliko nevarnost, ki je nastala tudi za Slovaško. Slovaška se je nemudno pridružila osnim silam v borbi proti boljševizmu.

Novi turški poslanik v Egiptu

Ankara, 3. aprila. d. Turška vlada je imenovala za novega poslanika v Egiptu Sayda Naman Tasrija na mesto dosedanjega poslanika Čevki Elhama. Novi poslanik je bil prej turški delegat pri Društvu narodov in nekaj časa član poslaništva v Londonu. Bivši turški poslanik v Kairu je bil hkrati dodeljen kot pooblaščeni minister turškemu poslaništvu v Washingtonu.

Ustanovitev portugalske civilne obrambe

Lizbona, 3. apr. s. Portugalski uradni list objavlja besedilo ukaza, ki ustanavlja teritorijalno civilno obrambo, ki bo organizirana pod vodstvom vojnega ministra, medtem ko bo pripravljalna in izvršilna dela izvršila portugalska legija. Z objavo tega ukaza je uresničena že davno napovedana ustanova civilne obrambe.

Razglas

General Armadnega Zbora Grand' Uff. Mario Robotti, Poveljnik XI. Armadnega Zbora

Na postavi člena 2. kr. ukaza z dne 29. septembra 1941-XIX 93 CP. M. G odreja:

1) Na zasedenem ozemlju čet XI. Armadnega Zbora je prepovedano civilnemu prebivalstvu (razen železniškemu osebju v službi) najsibodi po dnevu ali po noči in na vsakem mestu, krožiti ali postajati na železniških progah in neposredno ob njih strani (izvzemši v postajnih hodnikih za potnike, omejeno ob prihodu in odhodu vlakov), in krožiti ali obstajati zraven javnih stavb.

2) Stalno in prometno osebje železniške varnosti, za izpolnjevati gori omenjeno prepoved, se bo ravnala kot sledi:

a) ob belem dnevu, po eni napovedi »Stoj« (Alt) v daljavi proti osebam, ki se ne ustavijo ukazu, ali bi protivno reagirali, ali se poskusili izogniti, se bo takoj streljalo;

b) po noči in po dnevi v slučaju megle, se bo takoj streljalo, brez kakršnekoli napovedi, proti tistim, ki se približajo ali obstanejo na železniških progah, neposredno ob njih strani in v bližini javnih stavb (razen v slučaju, če to gre za železniško osebje, ki se je že dalo spoznati).

Železniške proge bodo lahko prekoračene samo na ravnih prehodih. Obstajati je prepovedano.

Kršitelji te odredbe, ako dejanje ne tvori hujše krivde, bodo kaznovani z vojaškim zaporom do dveh let.

V slučaju nevednosti prestopkov, jih bo sodnik kaznoval do dveh let zapora ali do 5000 lir globe.

Za sojenje krivde je pristojno Vojaško Vojno Sodišče II. Armade, odsek Ljubljana.

Ta odredba stopi v veljavo posredno po objavi na občinskih deskah v občinah Ljubljanske pokrajine.

Ljubljana, 4. aprila 1942-XX.

General Armadnega Zbora
MARIO ROBOTTI

Kdor raztrga, spremeni ali umaže ta proglas, bo zasledovan v smislu veljavnih odredb. Zasačen v dejanju, bo ustreljen.

Delovni čas v javnih uradih med prazniki

Tiskovni urad Visokega komisariata sporoča:

V soboto 4. t. m. in v ponedeljek 6. t. m. bodo v javnih uradih, državnih in samoupravnih, uradne ure od 8. do 12. Na Veliko nedeljo bodo uradi zaprti.

Racijoniranje papirja v Srbiji

Beograd, 3. apr. d. Zaradi občutnega pomanjkanja papirja je bilo v Srbiji uvedeno racijoniranje potrošnje vseh vrst papirja ter odrejen popis še obstoječih zalog. Vladna odredba določa, da se morajo vse zaloge nemudoma popisati in bodo morali lastniki poslej vsak mesec oblastem poročati o stanju zalog, ki pa ne bodo smele presegati gotovih maksimalnih količin. Zasebnikom bo v bodoče dovoljen nakup največ 50 pol pisalnega papirja na mesec, javnim uradom pa ne več kakor maksimalno 600 pol. Kopirni papir bo v bodoče na razpolago edinole javnim uradom, dočim ga zasebniki ne bodo mogli več kupovati. Tudi časopisnim podjetjem in tiskarnam se bodo dodeljevale maksimirane količine papirja in sicer ne več kakor po 50 kg hkrati. Ovojnega papirja bodo dobivali zasebniki maksimalno po 5 pol na mesec, dočim ga trgovine ne bodo prejemale več kakor po 5 kg na mesec.

Židovstvo v Bolgariji

Sofija, 3. aprila s. Poslanec vladne stranke Andrejev objavlja v oficioznem listu »Dnes« poziv na borbo proti Židom. V članku piše med drugim, da je v Bolgariji še vedno večina kapitala in bogastva v rokah Židov, ki z odiranjem in nedovoljenimi spekulacijami izkoriščajo delovno silo bolgarskega naroda. Razen tega bolgarski Židje neprestano zastrupljajo dušo bolgarskega naroda s svojo znano defetistično propagando ki predstavlja še večjo nevarnost kakor sovražna anglosaška propaganda. Še bolj odvratni pa so oni Bolgari, ki z Židi simpatizirajo in ki celo po svojem številu in po svoji vnemi prekašajo prave Žide, zlasti med tako zvanimi intelektualci ki zastrupljajo mesta in vasi. Čim prej moramo očistiti našo državo teh bacilov.

Gospodarstvo

Uporabljanje oblačilnih izkaznic

Osebna oblačilna izkaznica velja, kakor znano, za vse leto, in sicer od 1. novembra 1941 do 31. oktobra 1942. V vsakem štirimesečju pa smejo potrošniki porabiti največ eno tretjino odrezkov z arabskimi in rimskimi številkami, vendar ostanejo odrezki, ki v enem četrtletju niso bili porabljeni, veljavni za naslednja četrtletja. V prvem štirimesečju je bilo dovoljeno porabiti pri izkaznici za odrasle osebe odrezke s številkami 1 do 40 (arabske številke). S 1. marcem pa je nastopilo drugo štirimesečje veljavnosti izkaznice in se sedaj smejo uporabiti odrezki do arabske številke 80. Pri izkaznicah za dečke in deklice se smejo sedaj uporabiti odrezki z arabskimi številkami do štev. 64, pri izkaznicah za otroke pa do štev. 48.

Z naredbo Visokega komisarja o racionirani prodaji tekstilnih izdelkov, oblačilnih predmetov in obutve z dne 8. novembra 1941 je bila v čl. 11. dovoljena olajšava, ki je obstojala v tem, da so se smeli že v prvem štirimesečju (od 1. nov. 1941 do 28. febr. 1942) uporabiti tudi odrezki z arabskimi številkami za drugo štirimesečje toda le pri nakupu predmetov, za katere je potrebnih pri izkaznici za odrasle osebe več kakor 40 točk, pri izkaznici za dečke in deklice več kakor 32 točk in pri izkaznici za otroke več kakor 24 točk (to je pri nakupu čevljev, obleke, plaščev itd.).

Kakor sedaj pojasnjuje Visoki komisariat za Ljubljansko pokrajino, se ta olajšava ne more raztegniti na drugo štirimesečje in se torej odrezki, ki zapadejo šele v tretjem štirimesečju, sedaj ne smejo uporabljati. Olajšava iz čl. 11. naredbe je bila dovoljena glede na bližajočo se zimo in v interesu onih potrošnikov, ki si sicer do 1. marca t. l. ne bi mogli na izkaznico nabaviti čevljev, obleke ali plašča, pa tudi v interesu trgovine, ker bi sicer nastal zastoj v prometu.

Izdajanje nabavnih bonov za novoporočence in novorojenčke. V zvezi z okrožnicama Vis. komisarijata z dne 11. jan. 1942 št. 30/7-42 in z dne 29. jan. 1942 št. 30/37-42 se interesenti ponovno opozarjajo, da smejo okrajna glavarstva (mestno poglavarstvo) izdajati nabavne bone za novoporočence samo do dneva poroke, bone za novorojenčke pa tudi po rojstvu, vendar ne več kot 3 mesece od rojstva.

Tipiziranje obutve v Italiji

Iz Rima poročajo, da je »Službeni list« Kraljevine objavil ministrski odlok, ki urejuje izdelovanje in prodajo obutve za potrebe civilnega prebivalstva. Odlok, ki je stopil v veljavo včeraj, določa, da se ne sme proizvajati in prodajati drugačna obutev, kakor je določena v odloku, ki vsebuje tudi maksimalno ceno producenta:

1) težka obutev za delavce z usnjenim podplatom: 100 lir, z lesenim podplatom tipa A in B pa po 82 odnosno 62 lir;

2) polčevlji brez podloge, moški in ženski, z usnjenimi gornjimi deli in lesenim podplatom: prodajna cena za potrošnika je 32 lir za moške in 23 lir za ženske čevlje;

3) civilna obutev za moške in ženske tipa A: gornji deli iz klobučevine ali dvojne tkanine podloženi, z lesenim ali gumastim podplatom itd.: prodajna cena ne sme presegati 160 lir; tipa B: gornji del iz nepodložene tkanine s podplatom kakor pri tipu A: prodajna cena ne sme presegati 134 lir; tipa C: gornji deli iz umetnega usnja iz odrezkov od usnja ali iz drugega materiala s podplatom kakor pri tipu A: prodajna cena ne sme biti višja od 67 lir;

4) deška obutev omenjenih tipov v istem materialu kakor pri tipih A, B in C se sme prodajati po ceni 56 do 30 lir po velikosti;

5) otroška obutev enotnega tipa z usnjenimi gornjimi deli in s podplatom iz usnjenih odpadkov se sme prodajati od 45 do 30 lir po velikosti.

Obutev vseh tipov, ki je že izvršena ob delni ali popolni uporabi usnja, se sme še nadalje prodajati po doslej določenih cenah. Vsa obutev, ki ne spada pod te tipe, bodisi, da je izdelana z uporabo raznega usnjenega materiala ali iz odpadkov usnja, se sme prodajati po cenah, ki ne presegajo cene za tip A. Vsa ta obutev je prienačena tipu A in se ne sme v nobenem primeru prodajati po višji ceni kakor 160 lir za par.

Izdelovalci in prodajalci obutve, ki ne spada pod omenjene tipe in cena tudi po 35% povišku presega 160 lir za par, morajo naznaniti zalogo narodni konfederaciji dotične kategorije v teku desetih dni. Tako javljena obutev se smatra pod zaporo in je na razpolago ministrstvu za korporacije, ki bo izdelalo pravilnik za postopno razdelitev. Razen tega imajo izdelovalci dolžnost, da tako v notranjosti kakor zunaj na obutvi naznačijo prodajno ceno tipa ter ime izdelovalca. Vsa industrijska podjetja morajo svojim konfederacijam v teku 15 dni javiti količine civilne obutve z usnjenim podplatom, tako one obutve, ki je v zalogi, kakor one, ki je še v delu pri njih do omenjenega dne. V teku 10 naslednjih dni bo konfederacija sporočila ministrstvu za korporacije skupno količino prijavljene obutve. Obutev, ki so jo prijavili proizvajalci, se ne bo smela prodajati ali kakor koli izdajati brez posebnih navodil ministrstva za korporacije.

Vojaški čevlji, ki so bili odklonjeni pri prevzemu in dani na razpolago za civilno uporabo, se ne bodo smeli prodajati brez posebnega pooblastila ministrstva za korporacije, ki bo poskrbelo za neposredno dodelitev. Tudi podjetja, ki izdelujejo predmete za obutev (lesene podplate, podplate iz plutovine, iz gumija ali iz regenerirnega gumija itd.) morajo naznaniti Zvezi fašističnih industrijcev zalogo tega materiala v teku 15 dni, kar pa bodo izdelala v naslednjih mesecih, vsak mesec v teku 5 dni naslednjega meseca.

Vsa civilna obutev moška, ženska, deška in otroška, naj je izdelana iz usnja ali iz raznega usnjenega materiala, je podvržena oblačilnim izkaznicam. Minister za korporacije bo določil potrebne točke za vsak tip obutve. Izvzete so samo popolnoma lesene cokle z enim samim jermenom bodisi iz usnja, iz tkanine ali iz drugega materiala.

Na izkaznice tudi niso vezane copate, ki se smejo izdelovati brez uporabe usnjenega podplata. Pri izdelovanju copat se ne smejo uporabljati usnjeni odpadki ter regenerirana guma, niti kakršno koli usnje. Copate se ne smejo prodajati po višjih cenah kakor po 45 lir za moške in ženske ali po 30 lir za deške in otroške.

Z okrožnico z dne 2. t. m. je ministrstvo za korporacije razposlalo vsem pokrajinskim svetom korporacij naslednja navodila glede točk za obutev: 1) netipizirana obutev in obutev z usnjenimi gornjimi deli in usnjenim podplatom (stara zaloga): a) moški čevlji tega tipa 80 točk, b) ženski čevlji tega tipa 80 točk, c) deški čevlji 30 točk, d) otroški čevlji 20 točk.

2) Gamaše iz usnja (stare zaloge) 40 točk.

3) Obutev omenjenih tipov in druga obutev, pri kateri je za gornje dele ali za podplat uporabljeno usnje (stare zaloge): a) za moške 65 točk, b) za ženske 65 točk, c) za dečke in deklice 25 točk in d) za otroke 15 točk.

4) Copate, pri katerih so gornji deli ali podplat iz usnja (stara zaloga): a) 25 točk, b) ženske 25 točk, c) deške in dekliške 15 točk, d) otroške 10 točk. Glede sandalov se število zgornjih točk zmanjša za 10, ako gre za moške in ženske sandale, pri deških in otroških pa za 5 točk.

5) Galoše iz gumija in copate, katerih gornji deli ali podplati so iz regenerirane gume (stara zaloga): a) moške 20 točk, b) ženske 20 točk, c) deške in dekliške 10 točk, d) otroške 6 točk.

6) Civilna obutev za moške in ženske: a) tipa A 30 točk, b) tipa B 26 točk, c) tipa C 20 točk.

7) Deška obutev: a) tipa A 20 točk, b) tipa B 16 točk, c) tipa C 10 točk.

8) Otroška obutev tipa D 5 točk.

9) Lesene cokle, razen onih, ki so izdelane popolnoma iz lesa in onih, ki imajo enostaven jermen iz usnja ali tkanine, 16 točk.

Gornje odredbe veljajo za stare pokrajine.

Gospodarske vesti

= **Tipizirani moški klobuki.** Pred dnevi smo poročali, da je bila s 30. marcem v starih pokrajinah Kraljevine razširjena racionirana prodaja tudi na klobuke, rokavice in samoveznice. Sedaj poročajo iz Rima, da je sistem tipiziranih izdelkov razširjen tudi na moške klobuke, stearinske sveče in bicikle. Moški klobuki se bodo smeli odslej izdelovati samo v štirih kvalitetah, in sicer v ceni od 85 do 173 lir. Od 1. junija t. l. se ne bodo smeli več prodajati moški klobuki v ceni preko 173 lir. Klobuki v tipizirani kakovosti morajo imeti prodajno ceno vtisnjeno na notranji strani, in sicer tako, da se ne da izbrisati.

= **Zasega nekaterih bakrenih predmetov v Italiji.** Rimski »Službeni list« je objavil odredbo državnega podtajnika za vojno proizvodnjo, po kateri se imajo pobrati nekateri bakreni predmeti za družinsko rabo, in sicer tedaj, kadar bodo to oblasti odredile. Zaseženi bodo naslednji predmeti iz bakra: zajemalke, lonci, pralne kadi, kotli za kuhanje, kotlički v kopalnicah, ki niso v rabi, ponve, pladnji, posteljni ogrevalniki in podobni predmeti; od zaplembe pa so izrecno izvzeti lonci za polento, kotli pri štedilnikih in predmeti, ki so last države. Odredba tudi ne velja za družbe in državljane tujih držav, če ne pripadajo sovražnim državam. Način kako se bo pobiralo to blago, bodo še objavljeni. Celotno akcijo zbiranja teh predmetov bo organizirala družba za zbiranje starega železa. Korporacijsko ministrstvo je določilo tudi odkupno ceno, ki znaša za novo ali rabljeno bakreno posodo 20 lir za kg. Z drugim dekretom so zaseženi bakreni predmeti, ki se uporabljajo v industriji in obrti. Podjetja morajo prijaviti take predmete in jih shraniti do trenutka, ko se bo zbiranje začelo. Odlok navaja predmete, ki so zaseženi pri podjetjih posameznih industrijskih panog (slnščičarska, grafična in tekstilna). Pobrali bodo le eno četrtino zaseženih predmetov, ostanek pa bodo lastniki lahko uporabljali v prvotne namene. Toda ne bo dovoljena nadaljnja prodaja.

= **Oddaja posestev na Kočevskem.** Družba Emona je, kakor znano, prevzela od kočevskih izselnikov vse nepremičnine z namenom, da jih proda interesentom, ki so se prijavili za naselitev. V celoti je družba Emona prevzela okrog 2400 kmetijskih posestev. Družba je okrog 600 kmečkih posestev že oddala v najem ali začasno rabo interesentom, pri čemer pa niso upoštevana številna posestva v mestu Kočevju. Skrb družbe gre za tem, da bodo vsa polja letos obdelana in oskrbovana. V zvezi z oddajo posestev bo družba izvršila tudi komasacijo, tako da bo končno oddajala predvsem arondirana posestva. Ta dela so v polnem teku in je zaposleno veliko število geometrov. To je tudi razlog, da družba ne bo že prvo leto definitivno predala posestev interesentom. Vsak zakupnik pa ima v pogodbi predkupno pogodbo za posestvo, ki mu je dano v zakup. Najvažnejši pridelek kočevske okolice sta krompir in koruza. Da bo mogoče posejati krompir in koruzo bo družba do prve polovice maja skušala vsaj začasno oddati posestva, ki prihajajo v poštev maja.

= **Ustanovni občni zbor Bančnega društva za Hrvatsko.** Kakor smo že svoj čas poročali, je bilo prejšnje poslovanje Splošnega jugoslovenskega bančnega društva Beograd-Zagreb, razdeljeno tako, da je bilo v Beogradu ustanovljeno Bančno društvo v Beogradu (z glavnico 100 milijonov din), za posle na Hrvatskem pa je bila določena ustanovitev posebnega Bančnega društva za Hrvatsko. Ustanovni občni zbor tega Bančnega društva za Hrvatsko je bil 30. marca t. l. v Zagrebu. Pri ustanovitvi so sodelovali naslednji zavodi: Kreditanstalt-Bankverein, Dunaj, Deutsche Bank, Berlin, Comerz- und Privatbank, Berlin, Reichskreditgesellschaft, Berlin, Češka Unionbanka, Praga in Deželna banka za Bosno in Hercegovino v Sarajevu. Novi zavod prevzame vse posle bivšega Splošnega jugoslovenskega bančnega društva na Hrvatskem kakor tudi podružnico tega zavoda v Ljubljani. Delniška glavnica Bančnega društva za Hrvatsko bo znašala 125 milijonov kun.

= **Bolgarsko-turška trgovinska pogodba.** Te dni je bila med Bolgarijo in Turčijo sklenjena trgovinska pogodba, ki predvideva med drugim, da bo Turčija dobavila Bolgariji 200.000 ton bombažnih odpadkov, Bolgarija pa bo Turčiji v zameno dobavila semenski krompir. Sporazum se nanaša tudi na kontingente in cene.

= **Novo zatočišče za angleške prekomornike.** Angleška vlada je takoj po izbruhu vojne odredila, da se poišlieta oba orjaška prekomornika »Queen Mary« in »Queen Elizabeth«, ki ima vsak po 80.000 ton, v New York, da bi bila obvarovana pred nemškimi napadi. Ko so postala tudi v New Yorku tla vroča, so oba parnika, ki pripadata družbi Cunard White Star Line, odpeljali iz newyorške luke in ju skrili v neki avstralski luki. Sedaj pa je postalo za oba parnika spričo japonskih akcij tudi v Avstraliji nevarno. Zato so pričeli pripravljati v Južni Afriki posebno luko, kamor bodo pripeljali oba parnika. V neki luki v Južni Afriki so pričeli z deli za poglobitev, ki so potrebna, ker segata oba parnika globoko v vodo. Nova luka, ki jo v ta namen gradijo, bo preurejena tudi kot zatočišče za druge prekomornike.

= **Izdaja blagajniških zapiskov v Srbiji.** Srbska vlada je sklenila izdati državne blagajniške zapise, in sicer 3 do 12 mesečne z obrestno mero 2 do 3%. Ker je navzlic prepovedi držanja večjih zneskov gotovine še vedno precej tesavriranega denarja, pričakuje vlada, da bo na ta način prišel denar iz skrivališč, ker bodo posamezniki namesto gotovine lahko spravili blagajniške bone.

= **Veliko špansko notranje posojilo.** Španska vlada je izdala zakon o emisiji 4% državnega posojila v višini 2 milijard pezet. Izkupiček tega posojila se bo uporabil za izredna dela, ki naj služijo gospodarskemu razvoju dežele in za dela v zvezi z izkoriščanjem zemeljskih zakladov Španije. Le del notranjega posojila bo služil za kritje obveznosti, ki izvirajo še iz državljanske vojne. Posojilo bo amortizirano v 50 letih.

Madžarska kulturna politika

Pred dnevi je bila na Madžarskem ob Blatnem jezeru, v kraju Balatonkenese, tridnevna konferenca šolnikov, na kateri je o nalogah madžarske kulturne politike spregovoril tudi madžarski prosvetni minister dr. Homan, ki je razvijal med drugim naslednje misli:

Današnja šola mora položiti vso težo na vzgojno delo: na delo duhovne in moralne vzgoje. Vzgoja vodi k veri in k prepričanju in prava kultura, kakor tudi pravi svetovni nazor, lahko nastaneta samo po vzgoji. Lahko bi se vprašali, zakaj zahteva prav naša doba zgraditev svetovnega nazora. Preteklo stoletje ni zmoglo ustvariti onega duha časa, oni veliki nacionalni vzgojni ideal, ki sta bila tako značilna za gotsko viteško dobo ali za renesanso.

Že celo stoletje si stoje v borbi nasproti najrazličnejše ideje in struje v političnem, duhovnem in gospodarskem življenju. Poleg starih nasprotij, ki so razdvojila nacionalne skupnosti v sovražne tabore, poleg verskih, po nekdanjih narodnostih določenih, javnopravnih in strankarskopolitičnih nasprotjih so v našem stoletju nastala nova nasprotja. V neprestani borbi med materialno in duhovno zamislijo življenja, med prirodoznanskim in zgodovinskim mišljenjem, med materialno civilizacijo in duhovno kulturo, med verskim duhom in laicizmom, med nacionalno idejo in razredno borbeno miselnostjo, med liberalnim in socialnim načelom, med individualizmom, ki se je izrodil v libertinizem (svobodnjaštvo), in kolektivizmom, ki se je izrodil v golo obliko, je v dušah nastalo kaotično prelivanje in mešanje. Razvoj nacionalne samozavesti in nacionalnega samozaupanja ovirata na eni strani s predsodki obremenjeno gledanje in popolno pomanjkanje avtokritike, na drugi strani pa krivično poniževanje samega sebe, ki vodi v nacionalnih vprašanjih v najgloblje samoponižanje.

Napačna ideologija materialističnega svetovnega nazora in razredno bojne miselnosti se je neopazno vrinila tudi v madžarsko dušo. Bolezensko hotenje po materialnih dobrinah brez dela in pridnosti zaradi povsem materialnih smotrov je prodrlo tudi med madžarskim razumništvom, pa bi utegnilo ta izravnavajoči sloj popolnoma uničiti. Oni Madžari, ki se smatrajo za patentirane Madžare, delajo v skladu s svojim izvorom razlike med pravimi Madžari in asimiliranci, med čistokrvnimi in mešanimi Madžari. Njim je le za to, da ustvarjajo je le za to, da usvarijo TevV-atvizašvh razlike med Madžarom in Madžarom. Pri tem zanje ni več ali manj vrednih Madžarov, temveč so samo Madžari ali Nemadžari. Kdor ustvarja takšne razlike, uničuje narodno telo. Madžarstvo izhaja iz krvi in duše, čustev in zavesti, vere in dejanj, ki ga vsi skupaj označujejo.

Vprašanje Dardanel in Bospora

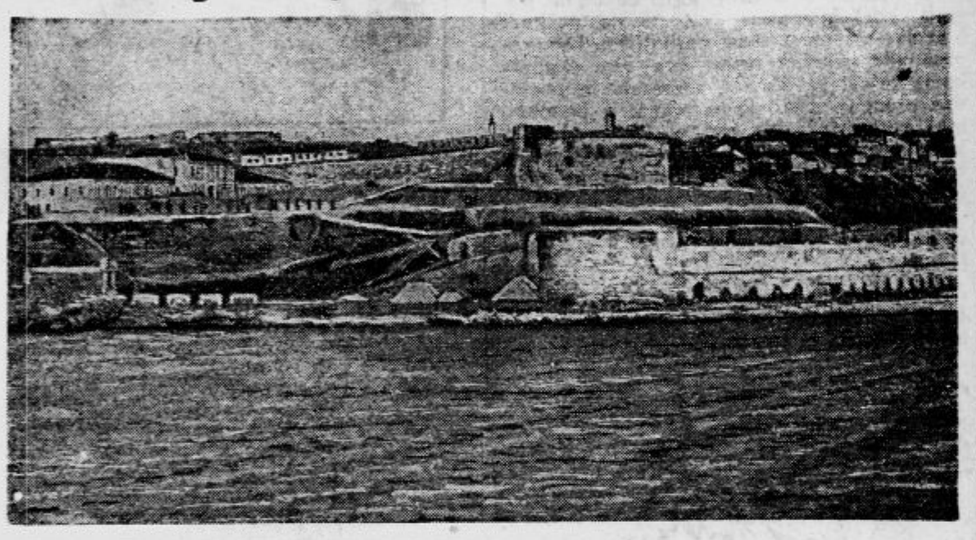

L'entrata in Dardanelle — Vstop v Dardanele

Pristanišča na Črnem morju že delj časa občutijo posledice vojne. Ne samo, da je zaradi nje bila obalna plovba kar najmanjša, ampak se je splošna nesigurnost nedavno povečala še zaradi potopitve turškega tovornega parnika v oddaljenosti nekaj milj od obale. Razumljivo je, da je turška vlada močno reagirala na dogodek, ker je ta dogodek močno prizadel njen trgovinski promet. Železniške zveze z Bolgarijo so namreč nezadostne, razen tega pa še nikdar ni bil turški pomorski promet z Evropo tolikšen, kakor je sedaj in je zato plovba po Črnem morju in skozi Dardanelske ožine bila čimdalje bolj živahna.

Nasprotje angleško-ruskih interesov okoli vhoda v Črno morje je že staro več kakor pol stoletja in še sedaj ni končano. Prišlo je le v novo fazo. Prejšnja premirja in zastoji so nastali edino v primerih, če sta bili Velika Britanija in Rusija na kaki drugi strani močneje angažirani in se zato nista mogli toliko zavzemati za vprašanje Bospora in Dardanel, ali pa tedaj, kadar je bila Turčija toliko močna, da se niti Rusom niti Angležem ni zdelo umestno načenjati to vedno aktualno, a obenem tudi nevarno vprašanje. Čeprav borba med Anglijo in Rusijo ni dovedla do odkritega spopada ali do skupne akcije, je bil ta mir samo navidezen, kajti v notranjosti, za kulisami svoje politike, sta oba tekmeca vedno želela drug drugega izigrati. Znano je, da je od časov Petra Velikega dardanelsko vprašanje pomenilo izhodno točko ruske zunanje politike. Ko so Rusi leta 1918. začasno izgubili svoje dobre pozicije, so mislili Angleži, da so igro dobili. Kljub temu, da so tedaj angleške čete vkorakale v dardanelsko področje, se je pokazalo, da je mlada turška država bila močnejša kakor so Angleži pričakovali. Kemalovi Turčiji je uspelo izkoriščujoč angleško-ruska nasprotstva, postopoma dobivati izgubljeno suvereniteto nad Dardanelskimi ožinami in Bosporom.

Cilj turške politike je še danes obramba tega gospostva. Čeprav se je upravni sistem v Rusiji spremenil, je dardanelska politika ostala ista. Nesporazumi, ki so zadnje čase nastali med Anglijo in Zedinjenimi državami ter Anglijo in Sovjetsko unijo, so prišli do izraza posebno na Bližnjem vzhodu. Zato je razumljivo, da niso mogli gladko mimo Turčije. Prišlo je do dalekosežnega zbiranja angleško-sovjetskih sil v onih področjih, kjer se je po britanskih neuspehih na Pacifiku položaj bistveno spremenil v rusko korist. Baje se Rusi že pripravljajo, da severne pokrajine Irana, ki so jih nedavno zasedli, spremene v sovjetsko republiko v okviru Sovjetske zveze. Vsak dan se pričakuje vkorakanje ruskih čet v Teheran in tudi v pokrajini Kermanšah so že opazili ruske predhodnice. Spremembe na iranskem področju niso stale skrite Turčiji, kajti njej ne more biti vseeno, kaj se dela v njenem najbližjem sosedstvu. Po ničemer se ne vidi, da bi razmeščanje čet bilo omejeno samo na iransko področje. Že delj časa prihaja na področje Iraka, Perzijskega zaliva in Arabije mnogo ruskih agentov, ki s politično propagando pripravljajo teren nadaljnjim političnim in vojaškim akcijam.

Turčija je uravnavala svojo politiko po mišljenju, da britanska mornarica gospodari v Sredozemskem morju. Razvoj vojnih dogodkov v Sredozemlju in dejstvo, da angleška mornarica leži brezposelna v aleksandrijskem pristanišču, pa sta mnenje turške vlade o položaju na Bližnjem vzhodu spremenila. Izmenjano je tudi mišljenje, da so Sovjeti nek faktor ravnotežja na Srednjem vzhodu, ker Turčija vsak dan bolj čuti nevarnost, ki ji preti. Turška javnost z največjim zanimanjem spremlja dogodke svetovne politike, toda je mirna, ker ve, da je turška vlada odločna in pripravljena na vsakršne dogodke.

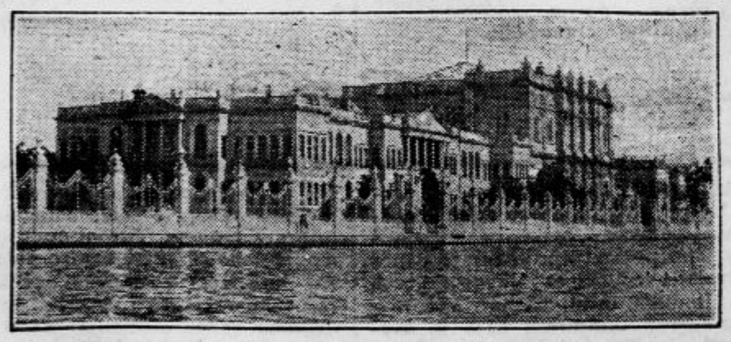

Il palazzo Dolma Bagcia sul Bosporo, residenza del presidente della Repubblica — Palača Dolma Bagča v Bosporu, bivališče predsednika republike

Dolenjsko pismo

Dolenjske Toplice, v aprilu.

Lansko leto za krompir ni bila najboljša letina in tudi kakovost krompirja ni bila ravno dobra. Uporaba krompirja, ki spada med glavna človeška živila, je pa dandanes izdatno večja kakor običajno. Mraz je povzročil občutno škodo, ker je mnogo zdravega semenskega krompirja zmrznilo. Povpraševanje po semenskem krompirju je zato prav veliko. Dolenjski kmetje radi menjavajo krompir vsakih par let, da je pridelek boljši. Svoječasno so občinski uradi naročali semenski krompir za svoje občane. Prehranjevalne razmere priporočajo, da se letos krompirja še več nasadi kakor običajno. Posebno je priporočljiva saditev zgodnjega krompirja.

Dolenjski posestniki imajo hvalevredno navado, da nastavljajo po sadnih vrtovih ptičje valilnice, da privabijo čimveč koristnih ptic. V našem kraju skoraj ni sadovnjaka, kjer ne bi bilo po nekaj valilnic, kar posnemajo tudi okoliški gospodarji. Ker pa je bilo v zadnjem času več valilnic bodisi od snega ali drugače poškodovanih, priporočamo, da gospodarji nastavijo nove valilnice. Čim več valilnic, toliko več bo koristnih ptic, ki bodo uničile mnogo sadnih in poljskih škodljivcev.

Delo v vinogradih je v polnem teku, vendar ga še ovira hladno vreme. Če sta eden ali dva dneva lepa, prav pomladanska, že se vreme zopet preobrne. Tudi delo po vrtovih je nekoliko zaostalo. Tisti redki, ki imajo tople grede, so svoje delo v glavnem že opravili.

Čebele so v splošnem dobro prezimile, je pa tudi nekaj panjev pomrlo zaradi griže in iz drugih vzrokov. Čebelarji so si oskrbeli po podružnici za pomladansko pitanje dovolj pitalnega sladkorja, ki ga zdaj pokladajo čebelnim družinam, da bi si prej opomogle od prestane dolge zime. V zadnjih lepih dneh, ko so se pokazale prve pomladne cvetice, so se že vračale čebele iz svojih poletov z obnožino, kar je letos tudi že precej pozno. Čebelarstvo se pri nas lepo razvija in je že več prav vnetih čebelarjev, ki bodo letos posadili več medečih rastlin: vrbe, sončne rože in medeče detelje. Čebelarska podružnica ima nad 30 članov; število je naraslo, čeprav se je več Kočevarjev odselilo. Čebele, ki so jih oslabljene pustili, je prevzela družba »Emona«, ki jih je oddala v oskrbo dobrim čebelarjem. Toda to so po večini slabiči, od katerih jih je v hudi zimi precej pomrlo; kar jih je ostalo, potrebujejo skrbne nege, da sploh ostanejo pri življenju. Naši čebelarji čebelarijo večinoma z modernimi A. Ž. panji, kranjiče uporabljajo največ le še za rojenje. Napredek čebelarstva v tukajšnji okolici, ki ima primeroma še dovolj dobro pašo, je treba toplo pozdraviti in zasluži podružnica tudi primerno pozornost osrednjega čebelarskega društva.

Napredek želodčne kirurgije

Znani dunajski kirurg prof. Hans Finsterer je imel te dni pod tem naslovom zanimivo predavanje. Od tistega dne, je dejal, ko je Billrothu pred kakšnimi šestdesetimi leti prvič uspela operacija želodčnega raka, so se uspehi znatno izboljšali, in to tako po zaslugi napredujoče operativne tehnike, kakor tudi zaradi uvedbe krajevne anestezije. Pri želodčnih oteklinah je bilo mogoče z radikalno odstranitvijo bolnega tkiva in dela želodca potisniti umrljivost na komaj 3 odstotke. Če se otekline že spreminjajo v rakaste tvorbe, je bolnika težje trajno ozdraviti. Pri želodčnem raku uspehi zategadelj še niso vedno zadovoljivi, ker prihaja bolnik, ki ga spočetka ne svarijo bolečine, običajno prepozno k operaciji. A tudi tu je radikalna operacija, ki odstranjuje z zločesto oteklino večji del želodca, pokazala ugodne uspehe. Trajno ozdravljenje je mogoče tudi v teh primerih, kakor so pokazali številni primeri. Potrebno pa je, da se bolnik odloči čim preje za operacijo, in zato moramo ljudstvu stalno razlagati važnost prvih znakov želodčnega raka in možnost trajne ozdravitve.

Zvočniki na paši

Kakor poročajo iz Lizbone, so si živinorejci na širnih ameriških stepah izmislili nov način za sklicanje živine. Po pašnikih so postavili zvočnike, ki so zvezani z mikrofonom na kmetiji. Ko pride čas molže, pokliče molžar krave z običajnim pozivom v mikrofon in živali se napotijo poslušno proti hlevu. Zanimivo je, da se je ta umni sistem razširil z veliko brzino po ozemlju, ki je drugače še skoraj nedotaknjeno od napredka moderne tehnike.

Uspeh razpisa glasbenega natečaja

Glasbena Matica ljubljanska je razpisala prve dni meseca novembra m. l. glasbeni natečaj med drugim tudi za mešane zbore, klavirske skladbe in skladbe za violino ali kako drugo godalo. Te skladbe so se morale predložiti do 31. decembra 1941. Pregledala in ocenila jih je posebna komisija, v kateri so bili gg. Anton Lajovic, Mirko Polič, Karlo Rupel, Anton Trost in Ljudevit Zepič. Natečaja za mešane zbore se je udeležilo 8 avtorjev, ki so poslali 13 skladb. Priznana je bila samo ena nagrada v znesku 500 lir, in sicer za zbor »Galjot«, ki ga je poslal pod geslom A—Kromatikon skladatelj Matija Tomc. Razpisa desetih klavirskih skladb za mladino se je udeležilo 18 skladateljev, ki so vložili 64 skladb. Ocenjevalna komisija je priznala nagrade po 300 lir za skladbe: Uspevanka, Mala koračnica (klavir dvoročno) in Male variacije na pesem »Od kneza Marka« (klavir štiriročno), ki jih je poslal pod geslom 2491a, 2491d in 2491e, skladatelj Matija Tomc in za dvoročni klavirski skladbi: Koračnica, Romanca, ki ju je poslala pod geslom Anton Močilnik skladateljica Mirca Sancinova. Na razpis: Skladbe za violino ali kako drugo godalo, so poslali 4 avtorji 5 skladb. Ocenjevalna komisija ni predlagala nobenega teh del za nagrado.

Odbor Glasbene Matice je osvojil na svoji seji dne 30. m. m. vse predloge ocenjevalne komisije ter obvešča po tem potu našo javnost o prvih uspehih razpisanega glasbenega natečaja. Odbor poziva hkrati vse skladatelje, ki so izročili svoja dela na zgoraj navedene razpise in niso dobili nagrad, da dvignejo poslane skladbe v pisarni Glasbene Matice v Vegovi ulici št. 7 najkasneje do konca tega meseca. Nedvignjene skladbe se bodo izročile društvenemu arhivu.

Ocenjevalna komisija pregleduje sedaj skladbe, ki so bile vložene na podlagi razpisa za odkup (Lir 10.000). Tega razpisa, za katerega je potekel rok 28. februarja, se je udeležilo 34 skladateljev ki so vložili 134 skladb, in sicer: 6 zborov, 2 mladinska zbora, 60 samospevov s spremljevanjem klavirja, 10 samospevov s spremljevanjem orkestra, 5 partitur za veliki orkester, 5 skladb za razne godalne ansamble 38 za klavir in 1 skladbo za fagot in klavir.

Nato pridejo v oceno simfonične skladbe za veliki orkester (2000 Lir) in za simfonietto ali serenado za godalni orkester (Lir 1500). Rok za vložitev vokalno instrumentalnih skladb (oratorij ali kantata, Lir 5000), bo potekel 30. junija t. l.

O nadaljnjem poteku razpisa natečaja Glasbene Matice bomo javnost obvestili.

Pojasnila o družinskih dokladah

Po pojasnilih „Delavskega zavarovanja" so tudi vajenci zavezani zavarovanju za družinske doklade

Ljubljana, 3. aprila.

Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine izdaja svoje glasilo »Delavsko zavarovanje«, ki izhaja mesečno. Zdaj je izšla dvojna številka 2.-3., ki je posvečena uvedbi družinskih doklad. Objavljena so tudi pomembna pojasnila naredbe o družinskih dokladah in jih bodo delodajalci s pridom prečitali. Razen tega so objavljena vsa potrebna navodila o izplačevanju družinskih doklad in kako je treba izpolniti družinske prijave.

Naj opozorimo tudi na ugotovitev v uvodnem članku, da je socialno politični moment uvedbe družinskih doklad izredno važen. Prej niso delali razlike med omoženim in samskim delavcem; oba sta prejemala enako plačo. Družina je bila zasebna zadeva delavca in nameščenca in delodajalca ni zanimala. Jasno pa je, da je moral družinski rednik, zlasti s številnimi nepreskrbljenimi člani, čutiti v tem nepravičnost. To je prihajalo do izraza tudi v zahtevah posameznih delavskih organizacij po uvedbi družinskih doklad, vendar je med nekaterimi delavci in nameščenci tudi prevladovalo načelo, da je mezda samo plača za delojemalčevo delo, ne pa tudi dohodki za njegovo družino; to načelo bi pa moglo obveljati samo tedaj, če bi bila mezda tako visoka, da bi krila izdatke za vzdrževanje družine, kar pa ni bilo nikjer uresničeno. Uvedba družinskih doklad je tudi velikega narodno gospodarskega pomena. Vedeti moramo, da delovna moč družinskega rednika kot delavca ni bilo vedno enakovredna delovni moči samskega delavca. To nam postane razumljivo, če pomislimo, da je moral družinski rednik deliti svoj zaslužek s svojo družino in neizogibna posledica tega je bila, da je bil slabše hranjen, manj odporen proti boleznim in skratka manj sposoben za delo; njegova delovna storitev je bila manjša.

Na Zavod za socialno zavarovanje se pritožujejo številni delodajalci proti predpisu prispevkov za družinske doklade: sklicujejo se na člen 7 naredbe o ustanovitvi blagajne za izplačevanje družinskih doklad, češ, da so oproščeni plačevanja prispevkov, ker že sami plačujejo družinske doklade svojim nameščencem. Do tega nesporazuma je prišlo do neke mere zaradi nerodne dikcije slovenskega prevoda člena 7 omenjene naredbe. Člen 17 naredbe o dopolnilnih določbah, ki je nekakšno pojasnilo ter dopolnilo člena 7 namreč pravi, da »so dolžni delodajalci, ki po pogodbah, poslovnikih podjetij in sporazumih svojim uslužbencem že plačujejo višje doklade, kakor so doklade, ki bi jim šle po naredbi z dne 13. januarja 1942-XX. št. 3, dolžni jih še nadalje izplačevati za tisti del, ki presega znesek doklad, ki jih izplačujejo zavarovalne ustanove.« Zavarovalne ustanove bodo torej tudi delodajalcem, ki že izplačujejo doklade svojim uslužbencem, predpisovale zavarovalne prispevke ter izplačevale družinske doklade njihovem zaposlencem. Delodajalci so pa dolžni še nadalje izplačevati le presežek zneska doklad, določenih po naredbi.

Motijo se tudi delodajalci, ki mislijo, da niso zavarovanju za družinske doklade zavezani delojemalci, ki po členu 3 naredbe o družinskih dokladah in po členu 2 dopolnilnih določil niso družinski poglavarji in nimajo pravice do prejemanja družinskih doklad. To so po večini samci. Zakonodajalec pa nikjer izrecno ne govori o zavarovancih, temveč le o upravičenih zavarovanja. V členu 3 naredbe o družinskih dokladah pravi, da morajo družinske doklade prejemati vsi družinski poglavarji, ki so za plačo zaposleni v službi drugih in so obvezno zavarovani za bolezen pri enem izmed zavodov, navedenih v členu 2 naredbe. Člen 6. pa določa, da se prispevki pobirajo hkrati s prispevki za bolezensko zavarovanje in na isti način. Iz tega moramo sklepati, da so zavarovanju zavezane vse delovne moči, ki so obvezno zavarovane za bolezen, razen onih, ki so izrecno našteti v členu 3 od a—č. Toda že uvedba družinskih doklad na način zavarovanja, to je vzajemnega prevzemanja rizika, nam dokazuje, da je ta razlaga pravilna.

Jasnosti tudi ni bilo, kako je z vajenci v tem novem zavarovanju. Člen 3 naredbe pravi, da se družinske doklade izplačujejo le onim, ki »so za plačo zaposleni v službi drugih«. Zato nekateri sklepajo, da vajenci niso zavezani zavarovanju in tudi ne morejo prejemati družinskih doklad. Toda tudi v tem pogledu se delodajalci motijo. Glavni pogoj za zavarovalno zavezanost je obveznost do bolezenskega zavarovanja. Člen 3. zakona o zavarovanju delavcev, ki v svojem prvem odstavku na isti način kakor naredba o družinskih dokladah definira zavarovalno zavezanost, izrecno navaja tudi vajence. Razen tega pa med izjemami o zavarovalni zavezanosti po členu 3. naredbe o družinskih dokladah ne zasledimo, da bi bili navedeni vajenci. Upoštevati pa moramo tudi, da zakon o obrtih izrecno predpisuje, da morajo vajenci prejemati obvezno nagrado za delo po prvem letu učenja. Iz tega torej sklepajo, da so tudi vajenci zavezani zavarovanju za družinske doklade.

Ameriško prebivalstvo ni navdušeno za vojno

Buenos Aires, 3. aprila s. Washingtonski dopisnik argentinskega lista »La Nacion« piše, da kaže ameriško ljudstvo le malo navdušenja za vojno. Zato skušajo severnoameriški voditelji, ki se zavedajo nevarnosti, ki iz tega sledi za vodstvo vojne, najti rešitev z vsemi razpoložljivimi sredstvi, ki so jim na razpolago. Ameriško ljudstvo si zlasti ne zna razložiti absurdnih namenov te vojne, kakor jih je bil objavil Roosevelt, zlasti spričo dosedanjih sramotnih rezultatov, ki so jih dosegle severnoameriške oborožene sile.

Racijoniranje avtomobilskih pnevmatik v Angliji

Stockholm, 3. apr. d. S 4. aprilom stopi v Angliji v veljavo nova uredba o še strožjem racioniranju v nabavi avtomobilskih pnevmatik. Zaradi velikega pomanjkanja kavčuka, ki se v Angliji zmerom težje občuti, se bodo zasebnikom avtomobilske pnevmatike izdajale le v najnujnejših primerih. Nova uredba določa, da bodo v bodoče prejemali pnevmatiko samo lastniki avtomobilov, ki so direktno ali indirektno kakor koli v vojni službi.

Poenotenje telesne vzgoje v Srbiji

Beograd, 3. apr. d. V Srbiji je bila uvedena državna kontrola nad vsemi sportnimi klubi in drugimi organizacijami za telesno kulturo. Vse te organizacije bodo pod nadzorstvom prosvetnega ministrstva. Cilj reorganizacije je poenotenje telesne vzgoje vse srbske mladine. Profesijonalci v sportu, ki neugodno vplivajo na vzgojo značaja mladeži, so po novi uredbi izločeni od sportnega udejstvovanja.

Neslišna ura

Ko je pri majhni večerni zabavi predstavil hišni gospodar svojemu prijatelju iz študijskih let Silbertu zakonca Hrasta, se je mlada žena nalahno zdrznila. Tudi Silbert se je presenečen premaknil. Stala sta si nasproti kakor dva tujca, ki sta se nekoč že srečala, vendar je to spoznanje ostalo drugim prikrito. Le sekundo je trajalo. Dvorljivo so se nasmihali in pogovori so ostali ves večer v običajnem okviru.

Pozno je že bilo. V vrtni sobi je še vedno plesalo nekaj mladih, drugih pa so bili raztreseni po drugih prostorih in so kramljali. Kmalu se bom poslovil, je mislil Silbert. (Njegov vlak je odpeljal zelo zgodaj.) Umaknil se je v miren kot sobe za gospode, tako da je videl v veliko sobo, kjer je tedaj vprav plesala gospa Hrastova z nekim mladim gospodom. Njen mož je sedel na strani v zelo razgibanem pogovoru z več gospodi.

Naenkrat je prišla v sobo. »Oh, tako je vroče,« je rekla in se smejala, potem pa je sedla v globok naslanjač.

»Da, tu je malo hladneje,« je rekel Silbert dvorljivo. Hladila se je z robčkom. »Kmalu bomo morali misliti na povratek, saj je že precej pozno,« je nadaljevala razgovor, ko jo je on nemo gledal. Njegov pogled jo je vznemiril, in ker je sedela ravno poleg knjižne police, se je začela ozirati po naslovih. Pri tem pa ji je pogled zdrknil na uro, ki je stala na kaminu. V sobi poleg je prav tedaj utihnila plesna glasba. »Za Boga, morda je že precej bolj pozno,« je vzkliknila, »ta ura stoji!«

»Ne, ne, draga gospa, teče. Poglejte na kazalce, to je namreč neslišna ura,« je rekel.

Ozrla se je še enkrat po uri in rekla: »Lepa ura, ampak zame mora ura tiktakati.«

»Tudi jaz sem istega mnenja, draga gospa. Neslišne ure so mi, rekel bi, naravnost zoprne.«

Zasmejala se je: »Imam teto, ki ne more zaspati, če ni v sobi nobene ure, naravno ure, ki tiktaka.«

»Moj odpor temelji na doživljaju. Ni ravno napeta zgodba. Bojim se, da vas ne bi s pripovedovanjem dolgočasil.«

»Prosim,« je rekla. Premišljeval je in si ogledoval kamin.

»Ali verjamete v ljubezen na prvi pogled?« je začel neposredno.

»Mogoče je tudi kaj takega,« se je nasmehnila.

»Nekoč sem to sam doživel. Takrat sem ravno študiral za doktorat in nisem niti malo mislil na take reči. Noči sem presedel ob svoji pisalni mizi, le opoldne sem šel za eno uro v bližnji park, da se malo sprehodim. Tam sem spoznal dekle. To se pravi: njenega imena nisem zvedel nikoli. Vse, kar je bilo v zvezi z njo, mi je ostalo tuje. Videval sem jo le tam v parku na klopi, običajno zatopljeno v knjigo. Nisem bil ravno spreten, toda ko sva se v enem tednu večkrat srečala, sva se nasmejala drug drugemu in tudi izpregovorila. Ni bila le prijetna za pogled, v pogovoru sem v njej spoznal duševno zaključenega človeka, ki se je tudi zanimal za meni najljubše stvari. Zaljubil sem se. Pa ne, to ni pravi izraz. Pri tem mislimo na bedaste komplimente, na prekipevajočo nežnost. Nikoli nisva v teh urah na klopi, na podanskem soncu govorila o sebi. O življenju sva se pogovarjala, o njegovih različnih pojavih, o knjigi, ki jo je pravkar brala. Toda naposled sem spoznal, da je čas, da začnem govoriti o sebi, o svoji ljubezni. In prosil sem jo, da bi jo lahko spet videl, pa da to ne bi bilo odvisno samo od slučaja. Naenkrat nisem mogel več prenesti slučajnosti najinega sestajanja. Zmenila sva se torej za večer, tedaj naj bi ji vse razodel.«

»Kdaj je bilo to?« je počasi vprašala gospa Hrastova.

»Zdaj bodo štiri leta,« je nadaljeval, potem pa za dalj časa premolknil. »Prav taka ura, kot ta na kaminu je tedaj visela v moji sobi. Ni se slišalo njenega tiktakanja. Spočetka sem tudi sam vedno mislil, da se je ustavila, pa sem se sčasoma privadil.

Na dan najinega domenka sem spet tičal globoko v delu. Včasih se mi je skrivnostno zazibala pred očmi dekletova postava ali obraz. Še globlje sem se zagrizel v delo. Potem sem se prestrašil, skočil pokonci in pogledal na uro — na neslišno uro. Imel sem še uro časa. Lahko sem še nadaljeval z delom, misleč, da mogoče dokončam knjigo, ki sem jo imel pred seboj. Še štirideset strani je bilo, nadaljeval sem z branjem.

Čez nekaj časa nekdo potrka. Gospodinja mi je prinesla pismo. »Kaj je že večerna pošta tu?« sem se začudil. Pogledal sem na uro, kazala je prav toliko kakor prej. Stala je že prej, ko sem prvič pogledal nanjo. Lahko si mislite, kako razburjen sem dirjal v mestni park, tja, kamor sva se domenila. Pol ure je že preteklo od dogovorjenega časa. Naravno, nje ni bilo nikjer — nikoli več je nisem videl!«

Smehljal se je in gledal damo, ki se je spet začela pahljati z robčkom, kakor bi ji bilo vroče. »Kakor vidite,« je nadaljeval, »ni posebno napeta zgodba, toda mene zelo prevzame. Tako je pač — ljubezen na prvi pogled. Imel sem smolo! Sicer si mogoče le domišljam, da je bilo dekliči kaj zame, celo mogoče, da je oni večer sploh ni bilo.«

»Po tem, kar ste povedali,« je rekla mlada gospa in nežna rdečica ji je spreletela obraz, »se mi zdi, da ste vi eden izmed tistih, ki ne obljubijo za to, da ne bi držali. Dekle je gotovo prišlo. Toda mogoče je mislilo, da ste vi pozabili na dogovor, ali pa da niste hoteli držati besede.«

»Toda zakaj je ni bilo več v park?«

»Mogoče je bila le na obisku v onem mestu, gotovo pa je še mnogokrat pomislila na vas, na moškega, ki ni prišel.«

On je gledal na uro, ki je brezglasno tekla. »Danes pa je ono dekle najbrže že dolgo srečno s kom drugim,« je rekel, »želim ji to!«

»In vi,« je slišal njen glas, »ali vi niste ta čas osrečili kake druge? Ali ne verjamete v usodo? Da se je to moralo tako zgoditi?«

Iz kota, kjer je sedel z drugimi gospodi njen mož, se je zaslišal smeh.

V sosedni sobi se je iztekal tango.

»Čudno,« je rekel Silbert, »ta ura me tako spominja na življenje. Komaj zaznavno se pomikajo kazalci, lahko bi se mislil, da čas miruje, toda on teče in teče. Kar neprijetno je, kako hitro beži, kako brezglasno. Izkoristiti ga je treba,« je zaključil. »Toda samo z delom še ni vse narejeno.«

»Midva imava že otroka,« je rekla in se nasmehnila.

Razumel je, kaj je menila zgoraj...

K. E. N.

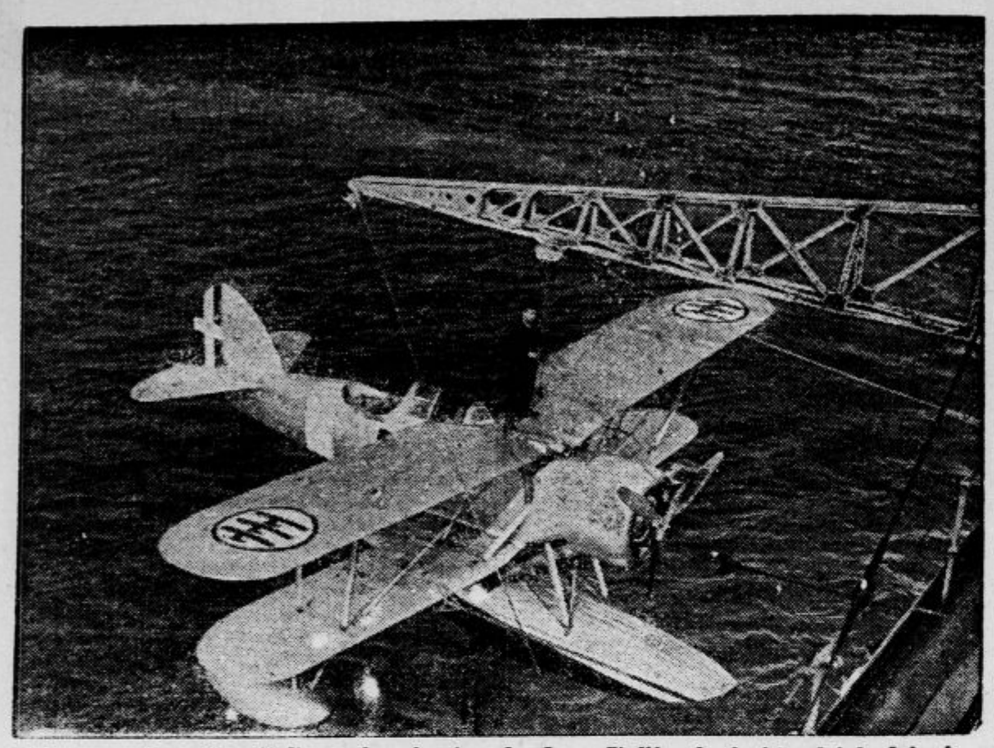

Un aereo ricognitore italiano viene issato a bordo — Italijansko izvidno letalo dvigajo na krov

Nočna vojna

Ponoči se prične tu življenje — piše nemški vojni poročevalec Hans Hillebrandt z ruske fronte.

To življenje je tako osredotočeno in mogočno kakor povsod, kjer se utegne imenovati smrt. Komaj da ga opaziš, ko stopiš iz zakurjene koče v temo. Vsepovsod je molk, beli molk. To je še govorica zime. Samo sneg škriplje pod nogami.

In vendar so te noči polne življenja. Povsod prežijo oči skozi temo, povsod so na strel pripravljena orožja — samo povelje in noč razodene svoje življenje, prične se borba za nekoliko toplih peči, za kakšno vas, za zmago.

Te noči so budne, malo je v njih spanja v njih živi pripravljenost, napetost. Samo podnevi je počitek, podnevi čuva svetloba. Ponoči prihajajo množestveni sovražni napadi, potrebno jih je pravočasno spoznati. Zato je noč budnejša od dneva.

Stojimo poleg straže najsprednejše črte. Straža je v zemeljski jami, tramovje podpira zemljo. Poleg stražarja je začasna pečica, vedro, v katero so ob strani napravili nekoliko lukenj. V pečici žarita oglje in les, dimi se, a vendar je lagodno toplo.

»Nič novega,« zamrmra stražar. Komaj da nas pogleda, njegovi oči so uprte proti sovražniku. Malo na levo pred nami sedijo v sosedni vasi boljševiki. Do njih sta komaj dva kilometra. Vmes sta dve soteski, ena teče skoraj do nasprotnikove vasi in predstavlja dobra izpadna vrata. Treba jo je stalno opazovati. Razen tega je nasproti nam širši kos gozda, iz katerega boljševiki najrajši napadajo in tipajo.

V naših črtah se je dvignila svetilna krogla. Za nekoliko sekund je ozemlje pred nami v jarki svetlobi. Toda ničesar ni videti. Nad nami pričnejo nenadno žvižgati topovski izstrelki. Naši topovi so otvorili motilni ogenj na dovozišče, ki je še v boljševiških rokah in na katero prihajajo posebno ponoči zaloge za sovražnika. Naše topništvo skrbi sedaj noč za nočjo, da se dolge kolone sovjetskih sani uničijo in razpršijo. Tudi nekoliko strojnic je zareglalo. Naperjene so isto tako na dovozišče in so po vsej priliki odkrile kakšne cilje.

Tudi to spada k tem nočem, dovažanje lastnih in uničevanje sovražnikovih transportov. Tudi po naših dovoznih poteh vozijo neprestano dolge kolone sani, natovorjene so zlasti z municijo.

Spet kratki ognjeni sunki iz strojnic tokrat na drugem koncu naše fronte. »Streli za ogrevanje,« mrmra straža, kakor da je razumela naše nemo vprašanje. Strojnice morajo zdaj pa zdaj streljati, drugače zamrznejo. Veter vihra hudobno in sunkovito preko pobočij, da se moramo skrivati čedalje globlje v ovratnike sukenj in ščitnike za glavo. Veter prinaša mraz — in vesti iz sosednih vasi. Oddaljeno, zelo oddaljeno streljanje iz pušk in strojnic, potem nekoliko močnejše dromljanje. Gledamo v smer tega zvoka. Za gozdom je videti rdeč ognjen svit. Dromljanje postaja močnejše. Straža gleda molče v to smer. Potem pravi počasi: »Boljševiki skušajo prebiti pri našem prvem bataljonu!«

Stopamo dalje skozi noč. Oči nas vidijo, nezaupne, raziskujoče in vprašujoče oči.

»Geslo!« zavpije nekdo. Odgovorimo. Mislimo na mir, ki vlada na videz tu. Tedaj zareglja na desnem krilu v dolgih, venomer ponavljajočih se sunkih iz strojnic. Potem streli iz karabink. Ogenj postaja krepkejši. Rovski top poseže vmes. Ali boljševiki spet napadajo? Na zadnje se oglasi poljski telefon. Našemu odseku pojasnjujejo streljanje na desnem krilu. Močen sovražnikov izvidni oddelek tiplje iz gozda proti severozvhodu. Pohitimo tja, mimo topniških položajev, kjer je neka baterija pravkar oddala več salv proti gozdnemu robu, mimo rovskih topov, metalcev granat, težkih strojnic. Vsepovsod v ozračje tuleče življenje. Noč je razgrnila plašč, ki je zakrival njene skrivnosti, vojna je vidna spet vsako sekundo, v vsakem gibu je življenje in smrt.

Od spredaj je prišlo sporočilo: »Ogenj zadeva dobro, naravnost v sredo sovražnih skupin!« Med tem iščejo sovjetski metalci min in granat položaje našega težkega orožja. Zadevajo malo stran, v sneg, zadevajo stalno v ista mesta.

Z največjo naglico se boljševiki umikajo. Mrtvi in ranjeni ležijo pred našimi položaji.

Ogenj je utihnil, spet sta zavladala pripravljenost in čuječnost. Tam daleč nekje je slutiti jutro. V kočah spijo spet vojaki, ki nimajo stražne službe, vse svoje stvari imajo pripravljene v dosegi rok. Oči opazujejo dalje, orožje preži.

ANEKDOTA

Pesnik Rabelais se je poslovil od sveta s sledečo oporoko:

»Dolgujem mnogo, nimam ničesar in zapuščam ostanek revežem.«

VSAK DAN ENA

»Mamica, ali bom kmalu dobil 10 čentezimov?«

»Saj sem ti rekla, da jih boš dobil šele tedaj, če boš pri len!«

»Pa saj sem priden!«

»Da, toda čim dalje boš priden, tem prej jih dobiš!«

Obnovite naročnino!

Mlado Jutro

Teta s cekarjem

Topło pomladansko sonce je spravilo teto od zakurjene peči. Vrgla je čez ramena svojo starodavno ruto, vzela v roke grčavo

palico in mahnila tja v beli dan. Ali komaj toliko postane na prostem, da se ji oči privadijo svetlobe, že jo otroci zapazijo in obkolijo. V živem kolobarju kriče:

»He!, teta s cekarjem! Glejte, deca je vesela, ker vas le ni zima vzela. Nikar nas tako postrani ne glejte, nego kaj lepega nam povejte! Na primer storjico ali uganko, ali nam zastavite kakšno drugo zanko!«

Teta stoji in pomežikuje, a nad deco se kar nič ne huduje. Saj ve da se je ne bo iznebila, dokler jim ne bo kaj »zavitega« podrobila. In teta malo postoji in se šegavo nasmeji. Na grčavko se upre in takole začne:

»Velika noč je tu. Ob tem času so zreli pirhi. Pirhi so, kakor veste, kuhana in potem pobarvana jajca. Jajca nosejo kokoši. Zdaj mi pa otroci povejte, ali tudi petelini nesejo jajca?«

»Ne, ne,« zadoni iz vseh grl.

»Mislite, da res ne?«

»Res ne, teta!«

»To je samo vaše mnenje, otroci moji. Vedite namreč, da sem celo že jaz imela petelina, ki je nesel jajca!«

»Ne, teta! Vi se motite!«

»Ne motim se. Čujte torej! Svoječas sem imela devet kokoši in enega krasnega petelina. Ta petelin mi je nekoč zbolel. Kar resno sem se bala zanj, kajti če bi mi poginil, kdo bi potem vodil moje putke?! Stregla sem mu z vsem najboljšim, kar sem premogla. Ker ni maral žita, sem skuhala kurje jajce, ga olupila, razrezala in postavila predenj. Tisto je pa potem le pozobal, moj petelinček. Nu vidite! Če je petelin jajce pojedel, ga je tudi nesel, namreč v želodcu. Vi pa trdite, da petelin ne nese jajc — a?!«

»Hahaha! O, teta, kdo bi mislil na vse vaše zvijače in zavijače! Tako pa že, tako. Hahaha!«

Teta izrabi trenutek splošnega smeha. Urno se izmuzne iz živega kroga in mahne proti gozdu.

DAGMAR KAČEROVA:

Pri Zajčkovih

Ko se sonce je zbudilo
Zlatom ves je gozd oblilo
Po beli gozdni stezici
Preplelo žareče je niti

Baš tega jutra lepega
prežlahtna gospa Zajklica
z denarjem obložena vsa
k slikarju Skokcu je prišla!

»Le dalje, le dalje, gospa plemenita,
naglejte lepot se mojih do sita!
Z veseljem sem Vam umetnije pripravil,
čeprav sem se z njimi celo noč gnjavil!

Tako govoreč je slikar slavni
razkazoval Zajklici čar pestrobarvni.
Vse pisane pirhe — darila
ki pri njem jih je naročila.

Jutrovi oglasi so naši najboljši prodajalci in nakupovalci

Zadovoljna, najlepše gospa je izbrala,
takoj se je z njimi v loge podala.
V grmovje je pisane koške poskrila,
da malčkom bi s tem veselje storila.

*

Uboga, drvarjeva Dušica
našla je pirhe presrečna vsa
Zajklici pa sreča bližnjega dobre dé,
čeprav je Zajklica — ima srce.

Rešitev ciganove prošnje

Oj mati, draga mati vi,
jaz pojem le ko dan zvoni.
Bi lisica rada po bakru hitela,
pa je vmes okrogla miza bela.

Ciganček je torej poprosil za tele dobrote:

mleko, kruh, meso, zabela.

Blagoslovljene velikonočne praznike želi od srca vsem Jutrovčkom - stric MATIC

KULTURNI PREGLED

Naše prakulturne bajke

V najnovejšem zvezku »Etnologa«, o katerem smo pisali v včerajšnji kulturni kroniki, je izšla razprava znanega slovstvenega zgodovinarja in raziskovalca naše najstarejše kulture dr. Ivana Gratenauerja »*Prakulturne bajke pri Slovencih*«. Razprava, ki je zgrajena na podrobnem in obsežnem proučevanju tuje etnološke literature, prihaja po mnogih primerjavah do zanimivega dognanja o značaju in starosti dveh slovenskih bajk, ki ju je zapisal leta 1858 pisatelj Janez Trdina in priobčil v hrvatskem prevodu v listu »Nevenu«. V slovenskem besedilu sta izšli obe bajki šele v Keleminovih »Baikah in pripovedkah slovenskega ljudstva« (1930). Ti bajki sta dobili po Trdini imeni: mengeška in šišenska bajka, ker sta bili zapisani v Mengšu in v Šiški.

Navadnemu pogledu, ki vidi samo vnanjo vsebino, se zdita obe bajki samo eden izmed mnogih plodov nativne ljudske domišljije. Prva pripoveduje o ustvarjenju človeka. V začetku — pravi — ni bilo ničesar drugega kakor Bog in Bog je spal in sanjal. Ta sen je trajal vekove vekov. Toda sojeno je bilo, da se vzdrami. Tedaj se je zbudil in vsak njegov pogled se je spremenil v zvezdo. Bog se je začudil in je začel potovati, da bi videl, kaj je z očmi ustvaril. Potuje in potuje in nikjer ni kraja ne konca. Tako potujoč pride na zemljo že truden in čelo se mu je zarosilo od potu. Tedaj pade kapljica na zemljo in oživi, in glej tako je nastal prvi človek. To je v glavnem vsebina mengeške bajke.

Šišenska bajka o ustvarjenju zemlje je krajša. Ničesar ni bilo — pravi ta bajka — razen Boga, sonca in morja. Sonce je pripekalo. Bog se je segrel in se je spustil v morje, da bi se skopal. Ko se je spet dvignil, mu je ostalo za nohtom zrno peska. Zrno je padlo in ostalo na površini morja, ker je izpočetka vse ležalo tam, kamor je padlo. To zrno je naša zemlja — morsko dno je njena domovina.

Treba je prebrati razpravo dr. Grafenauerja, da spoznamo, kaj vse se skriva za preprosto vsebino teh bajk in kam kažejo njuni sledovi. Na mengeško bajko v Trdinovem zapisu je postal pozoren češki pesnik in narodopisec Erben in jo je ponatisnil l. 1865, nato so jo prevedli še nekateri drugi tuji etnologi. Erben sam pa jo je leto dni pozneje združil s šišensko bajko, hoteč tako rekonstruirati prvotni praobrazec slovenske bajke o ustvarjenju sveta in naše zemlje. V tej umetni obliki je potem bajka prešla v znanstveno literaturo.

Prostor nam ne dopušča, da bi sledili slovenskemu etnologu na njegovi zanimivi poti za sledovi obeh bajk, njegovemu obsežnemu primerjalnemu delu, ki je prineslo tako zanimiva dognanja. Zategadelj se zaustavljamo samo pri rezultatih.

Grafenauer predvsem zavrača možnost, da bi bil Trdina ti bajki bodisi sam izmislil bodisi prepisal od drugod, ter potrjuje, da jih je moral posneti po narodnem pripovedovanju. To pa zato, ker v teh bajkah ni niti enega motiva, ki bi bil neznan bajkam prvega tipa prakulturnih narodov, a nobena teh bajk ni izšla pred l. 1905, medtem ko je Trdinov zapis iz Mengša iz l. 1858.

Bajki sta potemtakem pristni. Dr. Grafenauer je s podrobno razčlembo in z obsežnimi primerjavami dognal, da sodita obe bajki med tisto, danes že zelo redko narodno blago, ki so ga prinesli Slovenci iz svoje praslovanske domovine. Tam so jih morali dobiti od drugega prakulturnega naroda, ker se iranska, finska in zakavkaška bajka o ustvarjenju ujemajo z mengeško bajko, vse skupaj pa z ameriškimi prakulturnimi bajkami o ustvarjenju sveta in to ne le glede enega samega motiva ali motivnega elementa. Mengeška bajka je bajka prvega tipa s »creatio ex nihilo« o ustvarjenju sveta iz ničesa. Nje drugi del, ki govori o ustvarjenju prvega človeka, pa vodi preko starofinskih (staroarktičnih) bajk v severno osrednjo Kalifornijo.

V preprosti slovenski bajki je potemtakem zasledil etnologov raziskovalni duh čudovito sledi, ki segajo globoko v pradavno zgodovino človeštva. Dognal je, da je to samostojna inačica, ki je ohranila prakulturni značaj zvesteje kakor katera koli druga evrazijska bajka. Dobili smo jo kot Praslovani nedvomno po posredovanju kakega prakulturnega staroarktičnega rodu kje v Polesju, morda od prebivalcev ki so bili prej tam in so se s Praslovani asimilirali.

Prav tako izčrpno analizo je posvetil dr. Grafenauer šišenski bajki in je s primerjavo osvetlil njene mitične motive. Uvršča jo med lunarno-prakulturne bajke, zdru žene z motivom nezavednega ustvarjanja in pove mnogo značilnega o sorodnih motivih v mitih drugih starih narodov.

Zanimivo je, kaj sodi slovenski raziskovalec o starosti teh dveh bajk, ki ju je na še ljudstvo ohranilo iz pradavnega časa. O tem pravi dr. Grafenauer na str. 36, »Po vsem, kar smo ugotovili glede genetične zveze naših bajk z arktično-severnoameriškimi prakulturnimi inačicami in njih odrastki, so morali naši predniki dobiti predhodnici naše mengeške bajke od naroda s pristno arktično prakulturo, kakor je danes v vsej Evraziji več ni; saj je celo ubogi drobec, ki je nam ostal, ohranil več motivov ameriških prakulturnih bajk in zvesteje kakor bajka Tundrskih Jurakov. Samojedov. Predhodnico šišenske bajke in gališkoukrajinskih koledic smo lahko dobili tudi šele od naroda, ki je bil vsaj deloma že prešel od prakulturnega gospodarstva k reji severnih jelenov, kakor na pr. Samojedi. Izgubljeno bajko z motivom enega samega zrna, drugo predhodnico šišenske bajke, podobno bajkama semanškega rodu Kenta in evropskih Rumunov, pa smo dobili pač že iz pastirskonomadistične kulture.«

Predhodnico mengeške bajke postavlja pisec v četrto stoletje pred Kr., predhodnico šišenske bajke pa tudi še v čas pred 4. stol. pred Kr. Tem pričam zveze z našimi praslovanskimi predniki je treba pridružiti še predstave o slovenskem poganskem bogu vina in veselja Kurentu, ki je lunarni Praoče in Hudobno višje bitje Koremetker-met vzhodnofinskih Votjakov in Čeremisov. Zanimive so tudi Grafenauerjeve opazke glede smuči, značilnem orodju arktične kulture lednega kova in iz nje izšle kulture pastirjev črednih severnih jelenov. Smuči so se ohranile med Slovenci v prav starinski obliki z eno palico in zelo preprostimi vezmi še na Blokah. Žal, da ta zanimivi odstavek iz slovenske pradavnine še ni dovolj pojasnjen niti z ergološkega niti z etnološkega stališča.

Obsežna razprava, ki jo je pripravil dr. Grafenauer o naših prastarih mitih, utegne tedaj prinesti marsikaj zanimivega in značilnega za najstarejšo sesedlino naše duhovne preteklosti. Kakor smo že zabeležili v prvem poročilu, je v »Etnologu« objavljena razprava samo začasno poročilo o pripravljajoči se obsežni študiji, ki jo smemo pričakovati z vso pozornostjo. Šele tedaj bo lahko strokovna kritika podvrgla razčlembi in presoji piščevo etnološko nedvomno važna dognanja, zlasti še njegovo etnološko doktrino, ki je značilna za našega raziskovalca, predvsem še vedno ne dokončno veljavno mnenje o monoteističnem verovanju prakulturnih narodov.

Velikonočna umetnostna razstava

Umetnostne razstave v Obersnelovi galeriji so na dnevnem redu. Komaj je bila zaključena razstava Kraljeve skupine mladih, že so otvorili svojo razstavo naši priznani likovni umetniki Hinko Smrekar, Maksim Gaspari, Saša Šantel, I. Sajevic in Fr. Smerdu.

Zgornji prostor Obersnelove galerije je zdaj primerno napolnjen s slikami, portreti, kipi in večjim reliefom. Ob levi steni so razstavljena večidel novejša dela našega folklorista Maksima Gasparija, ki je postavil na ogled 13 svojih umetnin. Med drugim je razstavil: »Medvedovo svatbo«, kjer vidimo zbrane vse gozdne prebivalce v najveselejšem razpoloženju; »Gugalnico«, ki nazorno kaže dedovo ljubezen do malih vnučkov; »Štehvanje pri Ziljanih«, s slikovitimi ljudskimi nošami; »Legendo pastirjev«, ki prikazuje dva pastirčka pred znamenjem na polju; »Glavo deklice« v lepi ljudski noši; »Desetnika in desetnico«; vesele »Koledniške«; nadalje »Portret v ljudskih nošah«; posebno posrečen motiv »Začetek in konec«, z mladima zakoncema, ki se vračata z otrokom s krsta in srečata pogreb; »Krst« v narodnih nošah; »Bled

NAŠE CENJENE INSERENTE OPOZARJAMO, DA BOMO NA
velikonočno soboto
sprejemali oglase le do 10. ure

Kronika

* **Zborovanje mednarodne filske zbornice v Rimu.** V dnevih od 7. do 11. aprila se sestanejo v italijanski prestolnici predsedstvo in sekcije filmske proizvodnje, filmskih izposojevalnic, uvoznih in izvoznih uradov, kinematografov in filmskega prava mednarodne filmske zbornice.

* **Odlikovan pevec.** Nj. Vel. Kralj in Cesar je odlikoval komornega pevca Maksa Lorenza s komturnim križem reda Italijanske krone. Obenem je dobil Lorenz naslov »Commendatore«, vse to v priznanje odlične umetniške dejavnosti.

* **Dva generalna konzulata.** Dosedanja italijanska konzulata 1. stopnje v Budimpešti in Bukarešti sta bila povišana v generalna konzulata.

* **Nov grob.** V Dolenjem Logatcu je za vedno zapustil svojce g. Franci Korenčan. Na zadnji poti so ga številni znanci in prijatelji spremili preteklo soboto na domače pokopališče. Naj mu bo ohranjen blag spomin, žalujočim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje.

* **Vseučiliško mesto v Bratislavi.** Slovaška vlada namerava izgraditi posebno vseučiliščno četrt v Bratislavi. Razpisala je mednarodni natečaj in prav te dni je posebna strokovna komisija pregledovala 24 dospelih projektov. Ena izmed dveh nagrad v znesku 100.000 slov. kron je bila podeljena italijanskima arhitektoma dr. arh. Ernestu La Padula in dr. arh. Attilio de Padula iz Rima. Nagrajeni so bili tudi še nekateri drugi italijanski načrti.

* **Princ v ujetništvu.** Princ Ludvik Ferdinand, nečak bivšega cesarja Viljema, je bil kot vojni ujetnik interniran v neznanem kraju Kanade.

* **Po bombardiranju Pariza.** Objavljeni so bili novi podatki o posledicah angleškega bombardiranja pariškega predmestja dne 3. marca. Samo v departementu Seine je število mrtvih naraslo na 410. Sodi se, da so številni mrliči še pokopani v razvalinah šestih osmeronadstropnih hiš, ki so se docela porušile. Število ranjenih je naraslo na 1585. Brez strehe je ostalo 1193 oseb. Podatki pa še vedno niso popolni. — V noči na četrtek je bil Pariz spet bombardiran. Padlo je kakih sto bomb na Poissy. V Marlyju je bilo sestreljeno angleško letalo. Tri člane posadke so našli zoglenele, četrti pa je ostal živ in so ga ujeli. Francosko javnost je takoj nato znova razburilo bombardiranje Boulogne sur Mer. Takoj po napadu so potegnili izpod razvalin štirideset mrličev, med njimi 14 otrok. Kakih šestdeset oseb je bilo ranjenih.

* **Budimpešta za svoj gradbeni napredek.** Madžarska prestolnica se tudi v vojni prizadeva, da bi čim bolj olepšala svoje lice. Mestni odsek za gradnjo cest in kanalizacije je pravkar odobril nov gradbeni načrt, ki določa za nova dela 23 milijonov pengov. In sicer bodo trije milijoni namenjeni polepšanju ulic in cest, 12 milijonov bo šlo za nove cestne gradnje, 3 in pol milijona za zaščito pred poplavami Donave in 4 milijoni za mestno kanalizacijo. Na novo pa je bilo treba omejiti avtobusni promet. Na 14 linijah obratujejo avtobusi v Budimpešti od 1. aprila dalje dnevno le po 2 uri.

* **Japonci bodo pisali od leve proti desni.** Že desetletja trajajoč spor na Japonskem, ali naj vodoravno pisavo pišejo od leve na desno ali obratno, je zdaj rešilo prosvetno ministrstvo. Odločilo se je za pisavo od leve na desno. Zakonsko določbo za nov način pisanja je pričakovati v kratkem.

* **Smrtna nesreča mlade planinarke.** Knjigovodkinja Friderika Linhardtova iz Mürzzuschlaga je šla v nedeljo s prijateljico na planinski izlet. V snegu je prijateljici spodrsnilo in ji je grozil padec v globino. Friderika je kot spretna planinarka brž zavarovala prijateljico. Pri tem pa je začel polzeti sneg pod njenimi nogami. Sprožil se je plaz, ki je odnesel Frideriko 200 m globoko v prepad. Ko so prišli do nje, je bila že mrtva.

* **Draga zima.** Obilen sneg letošnje zime je zelo obremenil račun mestnih uprav. Tako poročajo iz Stockholma, da je tamošnja mestna občina potrošila za odvažanje snega več kakor dva milijona švedskih kron ali blizu deset milijonov lir.

* **Smrtni padec pri fotografiranju.** Na Solnograškem se je odpravil 17 letni študent Wolfgang Schoberlechner, sin zdravnika iz Loferja, v skalovje fotografirat. Iskal je zanimive planinske motive s snegom. Na neki steni pa je stopil predaleč v sneg. Nenadno mu je spodrsnilo in je padel 200 metrov globoko v prepad. Tovariši so prinesli mrtvega domov.

* **Racioniranje kruha v Španiji.** Iz Madrida poročajo, da je bil v španski prestolnici dnevni obrok kruha, ki je znašal doslej 100 gramov, znižan na 80 g v prvi kotegoriji in od 120 na 100 g v drugi.

* **Uvedba obveznega dela na Nizozemskem.** Iz Haaga poročajo, da je bila odrejena delovna dolžnost za vse nezaposlene moške med 18. in 24. letom. Študentje, ki so stari manj od 24 let, ne morejo nadaljevati študij, če niso odslužili določenega roka v delovni službi. Ta določba bo veljala od 1. januarja 1943.

* **Kupčije s krompirjem.** Iz Mondovija poročajo, da so karabinjerji na cesti iz Ormea proti Imperiji zasačili nekega 47-letnega moža, ki je hotel na skrivaj prepeljati 70 kvintalov krompirja, nakupljenega po višji ceni pri kmetih, katerih imen še ni maral izdati. Krompir je bil zaplenjen, kupčevalec, ki si je obetal z draženjem obilen dobiček, pa aretiran.

* **Neprestana zima v Bolgariji.** Iz Sofije poročajo, da imajo tam zopet sneg in pravi zimski mraz. Temperatura se drži pod ničlo, kar je relek pojav v aprilu.

* **Dvajsetice iz niklja izgube veljavo.** Oblasti ponovno opozarjajo v listih, da bodo niklјaste dvajsetice s 30. aprilom t. l. umaknjene iz prometa.

* **Japonski film v Nemčiji.** Japonski institut dunajske univerze je prejel zanimiv japonski kulturni film »Ina in njen konj«. Film prikazuje, kako japonska deklica skrbi za konja, ki je največje premoženje njene družine. Vpleteni so številni prizori iz življenja na japonskem podeželju. Že na Dunaju je film vzbudil pozornost. Zdaj so ga vprizorili tudi v Solnogradu. Predstav po večjih nemških mestih se udeležuje vodja japonskega instituta prof. dr. Murata.

* **Dve smrtni obsodbi v Gradcu.** Pred kazenskim senatom graškega deželnega sodišča sta se morala zagovarjati 43 letna Jožefina Hödlova in 38 letni Franc Zemljič, oba iz Ijutomerske okolice. Bila sta obtožena, da sta v dogovoru z možem Jožefe Hödlove, ki pa je umrl v preiskovalnem zaporu, umorila njegovega očeta. Deželno sodišče je Zemljiča in Hödlovo obsodilo na smrt.

Umetno gnojilo za cvetlice
z navodilom v drogeriji Kanc, Židovska 1

* **Bivši rumunski minister obsojen.** Kasacijsko sodišče v Bukarešti je obsodilo bivšega prosvetnega ministra prof. Dimitrija Gustija na plačilo 612.259 lejev, ker za ta znesek ni mogel podati točnega obračuna.

* **Na prisilno bivanje v taboriščih** je bilo po sklepu rumunskega ministrskega sveta poslanih 72 oseb, po večini Židov, v interesu državne varnosti.

* **Združenje trgovcev ljubljanske pokrajine** sporoča članstvu, da stopi s 1. aprilom v veljavo čl. 13. naredbe o odpiranju in zapiranju trgovin, ki določa poletni čas obratovanja. V smislu čl. 2. naredbe je odrejen naslednji poletni obratovalni čas: trgovine oblačilne stroke, pohištva, papirnice, knjigarne in z mešanim blagom od 8.30 do 12.30 in od 16. do 19. ure; trgovine z živili in prodajalnice premoga in drv od 8. do 12. in od 16. do 19. ure; trgovine s sadjem in zelenjavo od 6.30 do 12.30 in od 15. do 19. ure; prodajalnice kruha in mlekarne od 6.30 do 20. ure; prodajalnice peciva, slaščic in piškotov od 8. do 20. ure; prodajalnice rastlin in cvetja od 8.30 do 12.30 in od 15. do 20. ure. Za vse ostale obratovalnice veljajo določila naredbe objavljene v Trg. listu št. 101 z dne 7. oktobra 1941.

* **Najprimernejša velikonočna pisanka** (pirh) za mladino je dobra knjiga. Veliko izbiro mladinskih knjig ima v zalogi Knjigarna Tiskovne zadruge v Ljubljani, Šelenburgova ulica 3.

* **Dr. Tavčarja Ivana Izbrane spise** v novi vezavi dobite v Knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Šelenburgova ulica 3. — Tavčarjevi spisi so najprimernejše darilo za Veliko noč.

* **Najbogatejše darilo za** staro in mlado za velikonočne praznike je slovenska knjiga. Oglejte si bogato zalogo v knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Šelenburgova ul. 3.

IZ LJUBLJANE

u— **Za praznike se nam obeta lepo vreme.** Prvi dnevi velikega tedna so bili pusti in hladni. Za spremembo se je v četrtek popoldne pripravljala nevihta, vendar je šlo neurje mimo Ljubljane. Že proti večeru pa se je nebo zjasnilo in ostalo takšno čez noč. Včeraj v jutrnih urah je ležala gosta megla, ki jo je sonce razpršilo šele kasno dopoldne, potem pa prijetno ogrevalo zemljo. Vse kaže, da bo vreme ostalo stanovitno in da bomo imeli sončno Veliko noč.

u— **Promocija.** Dne 18. marca je g. Darine Valenti na zagrebški univerzi promoviral za doktorja vsega zdravilstva. Rojaku iz Šiške iskreno čestitamo!

u— **Siviljske in modistovske pomočnice** so vabljene na sestanek, ki se bo vršil v ponedeljek, dne 6. aprila 1942 ob 10. uri dopoldne v prostorih Pokrajinske delavske zveze, Miklošičeva cesta 22, I. nadstropje, soba št. 5. Zaradi razgovora o sklepanju kolektivne pogodbe za obe stroki vabimo vse pomočnice, da se tega sestanka v lastnem interesu gotovo udeleže.

u— **Splošna strokovna nadaljevalna šola za Bežigradom** spet prične s poukom v sredo po velikonočni nedelji. Prosi se, da gg. mojstri redno pošiljajo vajence (brivce, peke itd.) v šolo.

NEDELJA in PONEDELJEK
ob 14.30, 16.30 in 18.30
VESELI TEATER

u— **Velikonočni spored v »Veselem teatru.** Za velikonočne dneve pripravlja »Veseli teater« svoj popolnoma novi 18. program, ki bo brez dvoma izpolnil pričakovanje občinstva. Na sporedu bo: vesela velikonočna uvodna pesem, ki ji bo sledila znana Nušičeva »Muha«, potem bo stopil pred občinstvo z aktualnim kupletom g. Verdonik, nato bo pripovedoval o svoji ženi Tone Copata, nakar se boste nemudoma znašli v letu 1880.; po kratkem glasbenem vložku bo sledil skeč o slabi volji, ki ga bo zaključila temperamentna kuharica Fini; za izredno dobro voljo bo sledila še enodejanka »Burna preteklost gospoda Cvikdrete«, za konec pa ansambel odpoje še svojo »Zaključno pesem«. Predstave bodo v nedeljo in ponedeljek ob 14.30, 16.30 in 18.30. Predprodaja vstopnic bo že v soboto od 10. do 13. ure, v nedeljo in ponedeljek pa od 10. ure dalje do večera.

u— **Izgubil sem** pretekli torek na vožnji s kolesom iz Gradišča skozi mesto na Kodeljevo v Mestno pristavo ali v trnovskem okraju temnoobrobljena očala v črnem tulcu tvrdke F. P. Zajec. Poštenega najditelja prosim, da jih odda v upravi »Jutra« proti nagradi.

u— **Nedeljsko zdravniško dežurno službo** bo opravljal od sobote od 20. ure do ponedeljka do 8. ure zjutraj mestni višji zdrav. svetnik dr. Mis Franta, Poljanska cesta 15/II, telefon 32-84.

Z Gorenjskega

Jeseniške delavske skupine v Celovcu. Na povabilo znane organizacije »Kraft durch Freude«, so jeseniške delavske skupine preteklo nedeljo obiskale Celovec. Kosilo je bilo prirejeno v nekem obratu. Zvečer je bil v hotelu »Sandwirt« pestri večer, kjer so nastopili Jeseničani z lastnim sporedom. Igral je njihov orkester in zapel je pevski zbor. Uprizorjena je bila neka gorenjska narodna pesem s petjem, pri čimer je učinkovala tudi gorenjska narodna noša. Tudi trije harmonikarji v narodni noši so želi odobravanje. Godba na pihala je odigrala koroške koračnice. Nastopili so tudi jeseniški telovadci in je bil večer uspešno zaključen.

Davčna predavanja in trgovska zborovanja. Koroška gospodarska zbornica je priredila v Kranju, Škofji Loki, Radovljici, na Jesenicah, v Kamniku in Litiji trgovska zborovanja, združena z davčnimi predavanji. Predavali so finančni uradniki, ki so trgovce predvsem poučili, kako je treba izpolniti davčne napovedi. Od novega leta dalje je blagovna knjiga obvezna tudi za gorenjske trgovce, ki morajo uvesti knjigovodstvo, naj bo trgovina velika ali majhna.

V službo pri Rdečem križu so tudi na Koroškem in na Gorenjskem povabljene žene in dekleta, ki doslej še niso polno zaposlene in so voljne izvežbati se za strežbo pri ranjenih in bolnih vojakih. Te dni bo po vseh koroških krajevnih skupinah izvedena propaganda, da bi se za službo pri Rdečem križu priglasilo čim več žena in deklet.

Šolanje gorenjskih obratovodij. Pokrajinska uprava nemške delavske fronte na Koroškem je za dobo od 23. do 30. marca prvič sklicala obratovodje z Gorenjskega na grad Heroldek, kjer se vršijo različna šolanja. Tečaja se je udeležilo 35 obratovodij, ki jih je nadzoroval pokrajinski šolski vodja Gronitsch. Vsak dan so bila predavanja o tem kako morajo obratovodje voditi podjetja na Gorenjskem in kako morajo ravnati z delavstvom.

Nesreča v Bohinjski Bistrici. 45letni tovarniški delavec Anton Rozman je doživel na vožnji s premično motorno žago iz Bohinjske Bistrice v sosedno vas hudo nezgodo. Pogonska veriga stroja ga je zgrabila za rokav in desnica je prišla med cirkularko in verigo. Cirkularka mu je desnico gladko odrezala v podlehtju. Ponesrečenca so prepeljali v bolnišnico na Golniku.

Stranke v Mežiški dolini. Preteklo nedeljo se je odpeljal vodja koroškega deželnega štabnega urada dr. Pachnek z večjim spremstvom v Mežiško dolino. V Guštanju, Prevaljah, Mežici in Črni so bili brambovci pozvani v zbor. Vsega skupaj je v Mežiški dolini brambovcev za eno standarto SA s 15 četami ter 4 specialni oddelki. Sedež standarte je na Prevaljah.

Na državni gradbeni šoli v Beljaku, ki je edina na Koroškem, je prejelo maturitetno in inženjersko spričevalo 35 mladih inženjerjev. Svečana poslovitev je bila v zborovalnici na magistratu. K svečanosti so prišli poleg učiteljskega zbora in svojcev tudi številni častni gostje. Večina mladih inženjerjev je zdaj odrinila k vojakom.

»Kmetovalci, pridelujte več zelenjave!« poziva gorenjski tednik in pravi, da pridejo najbolj v poštev: zelje, rdeče zelje, cvetača, rdeča pesa, jedilni korenček, še zlasti pa čebula. Prehranjevalni uradi dajejo potrebna strokovna navodila.

Nesreča ne počiva. Na Golniku se je ponesrečila 16letna Stanislava Rotarjeva, ki je med vožnjo na kmečkem vozu zašla z levo nogo v kolo in si zlomila levo golenico. — V Medvodah je padel s kolesa 41letni tovarniški delavec Andrej Bertoncelj in se prav občutno poškodoval. — Pri sečnji v gozdu pri Žireh si je 38letni mizar Jakob Trček zlomil nogo, ker se ni pravočasno umaknil padajočemu drevesu.

Dom za onemogle na Jesenicah je bil nedavno dograjen in izročen svojemu namenu. Prva dela so se pričela že leta 1938. V domu je prostora za 50 onemoglih občanov. Najstarejša gosta novega doma sta neka 93letna ženica in neki 82letni Jeseničan.

V vseh občinah kamniškega okraja so bili zadnje tedne gospodinjski in vrtnarski tečaji. Posebno se je naglašala važnost toplih gred. Tečajev se je udeležilo skupno kakih 1000 kmetskih gospodinj. V 15 občinah so bili predvajani filmi o pravilnem vrtnarstvu, perutninarstvu in svinjereji. Razen tega so tudi prikazali slike iz raznih nemških krajev.

Iz Spodnje Štajerske

Novi grobovi. V mariborski bolnišnici je umrl 74letni občinski delavec Franc Žnidarič. Nadalje so umrli v Mariboru: 45letni zidar Anton Papež, 30letni ključavničar Srečko Ukmar, 71letni viničar Jurij Muckenauer in 81letna zasebnica Marija Hriberškova, v Halozah pa 55letni upokojeni orožniški narednik Štefan Miholak.

Nemški cestni prometni red je bil na Spodnjem Štajerskem uveljavljen s 1. aprilom. Listi pravijo: Vpoštevanje vseh predpisov novega reda je dolžnost vseh državljanov. Na ta način se omogoča redni promet in je vsakdo prisiljen k prometni disciplini.

Veliko zborovanje trafikantov iz spodnještajerskih krajev je bilo v celjskem Nemškem domu. Poučeni so bili, kako morajo od 1. aprila dalje deliti tobak in tobačne izdelke na nakaznice. Generalni oskrbnik spodnještajerskih trafik Höller je izjavil, da ima Spodnja Štajerska zaenkrat najboljše tobačne izdelke v vsej Nemčiji. Še en tak sestanek bo sklican v Ptuju.

Poziv k Rdečemu križu. Štajerski gauleiter je izdal oklic na žene in dekleta. Pravi, da je zaposlenih sicer že na milijone nemških žena in deklet, vendar nekatere še ne izkazujejo v zadostni meri svojih uslug domovini. Nobena borba ne mine brez ran in veliko je število vojakov, ki kot ranjenci ali bolniki ne morejo pogrešati uslužnih rok. Nobena ženska in nobeno dekle ne sme stati ob strani, ako kliče fronta. Zato se morajo k Rdečemu križu prijaviti vse žene in dekleta, ki lahko kakorkoli pomagajo. Prijave sprejemajo vse podružnice.

Smrt pod drevesom. Kmet Franc Welkenhofer in njegova žena sta šla 30. marca v svoj gozd podirat staro hojko. Padajoče drevo je doseglo kmeta in ga na mestu ubilo.

Smrt pod nasipom. Na Teznem je 50letni delavec Franc Lesjak, doma iz Topolšice pri Šoštanju, kopal v globokem kanalu. Naenkrat se je nanj sesula odkopana zemlja. Tovariši so mu takoj priskočili na pomoč, vendar je bila smrt takojšnja, ker je Lesjaka udaril težak kamen po glavi. Dobil pa je še nekaj drugih hudih poškodb.

Premiera z dvema gostoma. 1. aprila zvečer so v mariborskem gledališču prvič uprizorili operi »Cavalleria rusticana« in »Pagliacci«. Kot Santuzza je gostovala Margareta Falzarijeva, v vlogi Tonija pa njen mož Robert Falzari, ki je zdaj gledališki intendant.

Graški otroci, včlanjeni v mladinski organizaciji narodno-socialistične stranke, so se 28. marca pripeljali v Maribor. Prispelo je 160 otrok. Ogledali so si mesto, popoldne pa so se spet poslovili in odnesli s seboj kot darilo veliko sliko mariborskega gradu.

Kdo je genij?

Mnogokrat slišimo mnenje sodobnih vzgojiteljev, da se da genijalnost privzgojiti in da je torej le od človekove velike volje in inteligence odvisna stopnja genijalnosti. Močna volja se pridobi s primernimi vajami, a pod inteligenco razumemo obsežno duševno izobrazbo, živo fantazijo, razumno presojanje vseh sodobnih vprašanj in spretnost, hitro se znajti v vseh mogočih težkih položajih. Genijalnost bi se dala po takem po gotovih vzgojnih metodah primerno razviti.

Toda včasih vznikne iz najnižjih družabnih plasti genij, ki s silno voljo nadkrili vse sodobnike, čeprav ni bil deležen prave vzgoje in je njegova splošna izobrazba pomanjkljiva in enostranska. Nasprotno pa najdemo na najvišji družabni lestvi doovlj spretnih, nadpovprečnih inteligentov, kakor na primer politikov, profesorjev in inženerjev ter drugih izobraženccv z veliko voljo in vendar še niso geniji in ničesar novega ne ustvarijo, temveč se ravnajo po že splošno začrtanih smernicah.

Eden glavnih znakov genijalnosti pa je produktvinost, samobitnost, ki ustvarja nove vrednote, utira povsem nova pota.

Genijalnost torej ni odvisna le od velike volje in inteligence, ampak še od nečesa. Psiholog Adler meni, da k bistvu genija spada še nekak občutek telesne manjvrednosti, kakšna napaka v organizmu ali telesni konstrukciji, ki povzroči neko duševno napetost in preobčutljivost, iz katere vzplamti vztrajen notranji ogenj, ki vodi do velikih dejanj. Z divjo voljo se skušajo taki ljudje sprostiti nevšečnih vsakdanjostnih vezi, da se dvignejo do nadpovprečnosti.

Tudi Adlerju lahko nasprotujemo. V življenju je mnogo telesno manjvrednih ljudi, ki so pravo nasprotje genijalnosti. Pač pa imajo z geniji skupno eno lastnost: asocijalnost. Psihološko je dokazano, da povzroča telesna manjvrednost neko posebno duševno stanje, namreč sovražen občutek do zdravih, normalnih soljudi. Če se temu občutku pridruži še pomanjkanje poguma, dobimo najnižje tipe človeške družbe.

Geniji pa niso vsi telesno manjvredni, a so vendar mnogi izmed njih asocijalni in gredo brezobzirno preko javnega mnenja in trenutno veljavnih zakonov človeškega sožitja.

Nemški biolog Kretschmer razčlenjuje bistvo genija nekako takole:

Za razvoj genijalnosti je potrebno: visoka prirodna inteligenca z močno voljo in živo fantazijo; posebna duševna struktura, ki že malone meji na nenormalnost; izredna doba, v kateri genij živi in ki je potrebna za njegov razvoj ter prav posebna sposobnost reagiranja na to dobo.

Genijalnost telaj ni isto kakor visoka inteligenca in nadarjenost. Inteligenca in nadarjenost se lahko podedujeta, kakor se na primer podeduje pri ciganih spretnost v igranju na violini in pri poklicnih obrtnikih nadarjenost za njihovo obrt. Genijalnost pa se ne podeduje, ampak je večinoma le enkratna. Otroci genijev niso nikoli geniji, ampak dostikrat celo podpovprečni ljudje. Genij je torej med posebno nadarjenimi in visoko inteligentnimi ljudmi to, kar je sonce med zvezdami različne svetlobe. Z ostro povdarjeno originalnostjo, s svojim duhom in delom dajo geniji neki kulturni dobi svojstven žig in zgodovina ne more iti preko njih.

Genije najdemo v vseh kulturnih panogah, največ seveda govorimo o genijih lepih umetnosti, v kiparstvu, slikarstvu, književnosti, a tudi o genijih v politiki, tehniki, kemiji in zdravilstvu. Genijalno je le delo, ki je trajne vrednosti ali pa je vredno vsaj za dolgotrajno kulturno dobo. Aristotel, Cezar, Aleksander Veliki in še nekateri so tudi za naše pojme geniji, kakor so bili v svoji dobi. Zato h genijem ne prištevamo trenutno modernih velikanov raznega sporta, novinarstva, diplomacije in drugih, ki vzidejo kot zvezde le za kratko dobo in spet ugasnejo. Te lahko imenujemo sicer genijalne, niso pa v pravem pomenu geniji. Navadno se tudi udejstvujejo v različni smereh, dočim ima genij pred seboj le eno pot in ne glede na levo in desno zasleduje svoj veliki, določno začrtani cilj, katerega tudi doseže.

Obnovite naročnino!

pred 100 leti« s cerkvico na otoku, gradom in mogočnimi zasneženimi vrhovi; »Veliki petek« in »Deklico s pečo«. Maksim Gaspari nas je tudi to pot približal domači grudi, našim običajem in nam podal vso slikovitost naših ljudskih noš.

Akademski slikar prof. Saša Šantel je razstavil 14 svojih del, ki so izvešena večidel na steni na dnu dvorane. Med temi so tudi trije portreti: »Portret moje žene«, »Portret ge. K.«, »Kipar B. Kalin«; ostala dela so: »Ob gozdu«, »Pri oknu«, »Motiv iz Stožic«, »Dumley« in sedem slik obsegajoča zbirka »Slovenske narodne noše«. Tudi prof. Šantel nam je učinkovito podal slikovitost ljudskega življenja.

Umetnine našega priznanega karikaturista Hinka Smrekarja so razstavljene ob desni steni razstavnega prostora. Zbirka njegovih risb je zelo pestra in bogata. Vseh del je 15. Umetnik je uspešno obdelal same ljudstvu priljubljene motive. Vse njegove risbe so učinkovite in priklenejo gledalca.

Kipar I. Sajevic je razstavil štiri dela, in sicer: »Joška« (glava), »Portret g. I. M.« (glava), »Portret g. J.« (glava) in relief »Mati z otrokom«. Njegove umetnine dajejo sedanji razstavi živahnost, da bi ne bila zaradi preobilice slik preenolična.

Kipar Fr. Smerdu pa je končno razstavil štiri uspele miniaturne kipce. Skupaj je postavljenih na ogled 50 del. Dela so posrečeno izbrana, tako da nudi razstava harmonično celoto, čeprav razstavljajo tako različni umetniki. Razstava je bila otvorjena v četrtek dopoldne, skromno in tiho, brez vsakih oficielnosti. Na otvoritev je prihitelo mnogo stanovskih tovarišev.

Sedanja razstava likovnih umetnikov Gasparija, Šantla, Smrekarja, Sajevica in Smerduja bo občinstvu na ogled 14 dni. Ogled dopoldne in popoldne. —m.

ZAPISKI

France Kralj o slovenski moderni umetnosti

Prejeli smo publikacijo »Slovenska moderna umetnost«, ki jo je izdal prof. France Kralj v zvezi z nedavno razstavo »generacije najmlajših« iz svoje šole. Publikacija obsega »Izročilo« iz peresa Franceta Kralja in prikaz posameznih razstavljalcev z reprodukcijami enega ali več razstavljenih del. Tako je France Kralj predstavil Franca Ahčina, Lada Brejca, Mileno Dolgan, Vinka Turka, Franca Küharja, Srečka Kotarja, Janeza Tomazina, Ivana Štreklja, Alberta Lipičnika, Tomaža Kvasa, Antona Žnidaršiča in Albina Sagadina.

V uvodu je ustanovitelj in voditelj umetniške skupine »Slovenski lik« razvil svoje misli in poglede na slovensko umetnost.

»Slovenski ljudsko primitivni duh«, piše Fr. Kralj, »izviren v praktičnem obdelovanju in oblikovanju raznih tvarin, na prirojeno mistično razpoloženje poglobljeno s katoliško vero, obenem pa tudi celo še danes močno razširjeni in ohranjeni spomin na mir davne prošlosti, častеči slovanska božanska bitja, vraže in običaje, se prepleta z domačimi zgodovinskimi dogodki, s primesjo etnografije in krajevne folklore, kar bistveno pripomore do lastnega slovenskega umetnostnega izraza.«

Pisec meni, da se je slovenska umetnost »prvič spojila in razmahnila v širok krog slikarskih in kiparskih ustvarjalcev šele na početku tekočega stoletja. Že desetletja prej so genialni posamezniki prisluškovali svojim najbolj skritim srčnim utripom po slovensko čisti umetnosti, lastni samo globinam slovenskega duha, slovenskega srca. S Šubici se je po svoji usmeritvi že doslej približala našim tlom, z Veselom in Groharjem pa našla tudi že mnogo pravega izraza.«

V nadaljnjem označuje Fr. Kralj slovenski impresionizem, »prvi skupnostni cvet, porojen iz svežih teženj, ki si jih je stavila za cilj prva naša generacija«. »Po dvajsetletnem razdobju okrog konca prve svetovne vojne, ko se je svet zrahljal in se je spremenilo njegovo čustvo prav v temeljih, je kar na mah nastopila tudi pri nas za starimi umetnost nove generacije, imenovana slovenski ekspresionizem, mojstri brata Kralja, Jakec in drugi mladi«.

V nadaljnjem razvoju »stare« umetnosti vidi France Kralj dve struji: zagrebško šolo in pariški salon. »Iz korenik slovensko mladih poganja danes že na čvrst, širok podmladek Slovenske šole, ki se po svoji obsežnosti in številu razrašča v slovensko generacijo najmlajših«. Z njo se »dopolnjuje krogotok naše novejše in naposled najmlajše umetnosti, ki se preliva iz slovenske duše v slovensko kvaliteto. Iz te kvalitete pa dviga v sfero mednarodnosti, v mednarodno kvaliteto«.

Posnemamo te misli in poglede Fr. Kralja kot kulturni kronisti, ne da bi se spuščali v presojanje ali v polemiko z nekaterimi spornimi nazori g. Fr. Kralja glede naše umetnostne tradicije in glede položaja »generacije najmlajših« (iz njegove šole) v celotni slovenski upodabljajoči umetnosti.

Nova reprezentativna knjiga slovenske umetnosti. Pod tem naslovom napoveduje uprava »Umetnosti« monumentalno knjigo »Slovenski lesorez«, ki bo izšla v formatu 26×36 cm in v bibliofilski izdaji. Uvod in razlago je spisal univ. prof. dr. Fr. Stelè. V knjigi bodo zastopani: Šantl, sestri Šantlovi, Smrekar, Cotič, Perušek, Kambič, Jakac, Pilon, brata Kralja, Kos, Černigoj, M. in R. Šubic, brata Vidmarja, Stiplovšek, Maleš, Pregljeva, Sedej, Mušič, Omerza, Remčeva, Piščančeva, Golob, Kupfer, Mežan, Bezlaj, Poljanec, Bucik, Gorše, Klemenčič in Šušmelj. Obsegala bo preko 130 celostranskih lesorezov. — Tako književno naznanilo, ki ga kronistično beležimo. Reprezentativna izdaja bo gotovo vzbudila pozornost prijateljev domače umetnosti. Pogrešamo pa še to ali ono ime, zlasti E. Justina, ki se je zdatno udejstvoval prav v lesorezu in ustvaril nekatera lepa in značilna dela.

Na našem knjižnem trgu sta se pojavila za veliko noč dva nova zvezka »Slovenčeve knjižnice«: prevod znamenitega potopisa F. A. Ossendowskega »Ljudje, živali, bogovi« in H. Riderja Haggarda povesti iz prve dobe krščanstva »Dekle z biseri«.

R. M. Rilke v italijanskem prevodu. Pri Sansoniju je izšla že nekaj časa pričakovana knjiga: Rainer Maria Rilke, Liriche scolte e tradotte da Vincenzo Errante. Zbirka obsega 512 strani in obsega izbor iz vseh pesniških knjig tega velikega poeta naših dni, enega redkih, katerih rahlo, širšemu občinstvu težje dostopno delo bo preživelo sedanjo dobo in — ostalo pričevanje o modernem pesniškem občutju in izrazu tudi tedaj, ko bo zavzela duhovna tvornost zaradi velikih zgodovinskih sprememb nove smeri in pota. Rilke je bil že večkrat prevajan v italijanščino, vendar samo po drobcih svojega dela. Errantov izbor in prevod je nedvomno največji in najpomembnejši in šele sedaj bo postal poet »Duinesier Elegien« ali »Stundenbuch« znana širši literarni publiki Italije. Vincenzo Errante je izdal lani novi prevod »Fausta«. Njegov prehod od klasične monumentalnosti Goethejeve pesnitve do krhkih liričnih verzov velikega poeta novoromantične nostalgije, mistične zatopljenosti in nervoznosti moderne duše z nje razcepljenostjo v sanjski in resnični svet, v zavest in podzavest — ta nelahki prehod od Goetheja k Rilkeju pomeni že sam po sebi zanimivo literarno dejanje.

Razstava sodobne španske umetnosti v Berlinu. Pod zaščito Pruske akademije znanosti so v Berlinu priredili razstavo sodobnega španskega slikarstva in kiparstva. Listi omenjajo v svojih poročilih, da je čutiti v modernih delih živi stik s slavno tradicijo Velasqueza, Murilla, Greca in Goye, mojstrov, ki so med Nemci toliko znani in priznani. Najpomembnejši sodobni španski umetniki so Daniel Vasquez Diaz, Mir, Munoz Degrein, Rusinjol, Remon, Gonzales, Garcia Vasquez.

SPORT

Sport in vojna

Kaj pravi nemški drž sportni vodja v. Tschammer und Osten o sportu v vojnem času?

Kakor smo svoj čas že zabeležili, je nemški državni sportni vodja v. Tschammer und Osten izdal prepoved, po kateri se glede na velike prometne zahteve v vojni do nadaljnjega prepovedujejo vsa potovanja sportnikov na razdalje, večje od 50 km, obenem pa je v svojih pismih na fronto, ki jih redno pošilja članom vrhovne zveze za telesno vzgojo, kratko in jedrnato obrazložil svoje načelno stališče o sportu v vojni.

V teh svojih izvajanjih je državni sportni vodja predvsem poudaril vojaške uspehe **na fronti, ki jih je imenoval vrhunske,** to je rekorde, ki se sploh ne morejo primerjati s sportnimi uspehi. Ker so sedaj uspehi na frontah najvažnejši, ni mogel dopustiti nobene ovire, ki bi bila kakor koli na poti doseganju velikih vojaških uspehov. V. Tschammer und Osten piše potem doslovno: »Ono, kar nemški vojaki pokažejo pri vežbanju in pri pripravah za velike naloge, vse ono, kar se nauče in za kar se usposobijo, kakor tudi vse ono, kar se v domovini dela za zmagoviti konec vojne, so prav za prav sami rekordi, ki so sigurno trajnejše vrednosti kakor kakršen koli sportni rezultat ali še tako pomembna zmaga v mednarodnih srečanjih. Kajti slednji so nazadnje vendarle samo uspehi v sportu, ki jih moramo meriti in ocenjevati z merili iz vojne dobe in jih danes ne smatramo več za tako važne.«

Prej omenjena naredba o omejitvi potovanj za sportnike je gotovo znatno skrčila sportno delavnost v Nemčiji, kar pa seveda še ne pomeni, da je tamkaj tudi že prenehalo vsako življenje v sportu. Res je baš obratno, da so sportniki tudi sedaj še prav živahno na delu, toda s to razliko, da se je sport iz velikega in bučnega okvira umaknil v manjše, tišje in skromnejše kroge. Odločitev v. Tschammer und Osten, da se smejo sportniki voziti samo 50 km daleč od doma na razne sportne prireditve, je ponekod v tujini morda izzvala vtis, kakor da je v Nemčiji začasno sploh ustavljeno vsako delovanje na sportnih terenih. Ti zaključki so seveda čisto napačni. Velika nemška sportna zajednica je zdaj še bolj stisnila svoje vrste in vsako posamezno društvo si zdaj samo še bolj prizadeva, da bi se čim bolj prilagodilo novim razmeram. Vsekakor je bilo v zadnjem času nekaj mednarodnih prireditev, kjer bi morala sodelovati Nemčija, odgodenih, kar pa seveda še ne pomeni, da ne bodo organizirana pozneje, brž ko se bo nudila prva primerna priložnost.

Ko bodo izginili zadnji sledovi letošnje **izredno dolge zime, ki je bila v glavnem** kriva, da je bilo treba slednjič le poseči po izrednih ukrepih za omejitev sportnega dela na terenu, se bo nemški sport spet razmahnil v enako bogatem okviru kakor prej. Saj so nemški sportniki v teku vojne dobe že dosedaj lahko dokazali, da jih vojna ni dosegla neposredno; prav gotovo se bo sportna sila Nemčije slej ali prej spet pojavila z enakim zanosom v čim številnejših tekmovanjih s prijateljskimi narodi — na vseh terenih, kjer se v viteških tekmah srečujejo sportniki.

(Po »Sportni službi E. S.«)

Druga dirka za vožnjo po Italiji

V ponedeljek — vožnja po Laziu

Kakor bo našim čitateljem še v spominu, so se letos voditelji italijanskega kolesarskega sporta odločili za edinstveno rešitev, da bi kljub vojni in z njo združenimi omejitvami vendarle obnovili prejšnja leta tako priljubljeno krožno vožnjo po Italiji (Giro d'Italia). Ker bi bila teden dni ali še več trajajoča dirka med vsemi glavnimi italijanskimi sportnimi središči, kakor je bila vožnja po Italiji v prejšnjih letih, v sedanjih razmerah težko izvedljiva, so se pri kolesarski zvezi odločili za razdelitev vojne vožnje po Italiji na devet posameznih dirk, ki bodo vse skupaj na koncu dale prvaka v vojni vožnji po Italiji.

Kot prva dirka te vrste je bila na praznik 19. marca izvedena dirka iz Milana v San Remo — zmagovalca sta bila tamkaj Leoni izmed profesionalov in Marangoni izmed neodvisnih dirkačev — na velikonočni ponedeljek pa je na sporedu druga dirka iz serije teh prireditev, ki bodo na sporedu tja do vključno 25 oktobra, in sicer vožnja po Laziu s startom in ciljem v Romi.

Proga za to dirko je dolga natančno 247.7 km (prireditelji so jo najprej premerili sami, pa so se zmotili za skoraj 10 km in so pravo dolžino določili šele strokovnjaki) in vodi od Rome mimo Tivolija in Subiaca — zmerom navkreber — do najvišje točke 1014 m nad morjem (pri 92 km), potem pa se spusti strmo navzdol v Trosinone ter nadaljuje v zapadni odnosno severozapadni smeri — še preko dveh večjih klancev (do 486 odnosno 433 m nadmorske višine) — ter zaključi nazadnje po krasni asfaltirani cesti Apii s ciljem na dirkališču Appio v Romi. Trasa, ki je skoraj v skladu z zadnjimi sklepi kolesarske zveze glede omejitve dolžine prog zaradi štednje gumija, teče v glavnem po asfaltiranih cestah in bodo morali dirkači samo nekaj manj kakor 80 km prevoziti na pravi cesti, deloma tudi posuti z gramozom. Ker so tamkaj slučajno tudi kolesarske steze, se nadejajo organizatorji in dirkači, da ne bo lo doživeli preveč jeze in slabe volje zaradi defektov niti imeli preveč škode zaradi lukenj. Organizacija bo v rokah romskega društva M. A. T. E. R. Start bo ob 10. dopoldne — dne 6. t. m. Za dirko je že zdaj prijavljenih skoraj 50 dirkačev, med njimi vsa kolesarska elita, predvsem pa vsi oni, ki računajo na dobro skupno oceno, skupno z ono, ki so jo morda že prejeli v prvi lirki za vojno vožnjo po Italiji — od Milana do San Rema.

Zanimanje za to dirko je v vsej Italiji, predvsem pa v pokrajinah Lazia, izredno veliko, ne nazadnje tudi zaradi tega, ker spada kolesarska prireditev po onih cestah med najstarejše od mnogih, ki imajo že desetletja svojo ogromno stalno publiko. Vožnja po Laziu slavi letos povrh vsega — tako pravijo poznavalci italijanskega kolesarstva — prav za prav tudi še 50- odn. 51-letnico svojega obstoja, čeprav je v različnih dobah iz različnih razlogov niso usmerjali po istih potih in krajih, kjer bo tekla letos. Samo nov razlog, da jo tako nestrpno pričakujejo . . .

Oglasi v »Jutru« imajo vedno uspeh!

MODA IN DOM

Dobrote iz koruzne moke

Koruzna potica. Sestavine: četrt kg koruzne moke, četrt kg enotne ali ječmenove moke, osminka l mleka, 2 dkg masla, 1 žlica sladkorja, 2 dkg kvasa. Nalev: Nekaj žlic smetane ali masla, 1 jajce, 1 žlica sladkorja, pest drobtin, pest rozin, noževa konica cimeta. Koruzno moko osolimo in paparimo s četrt l vrele vode, nato dobro pomešamo in dodamo ječmenovo ali enotno moko, mrzlo mleko, maslo, sladkor in kvas, ki smo ga raztopile v nekaj žlicah mlačne vode. Vse dobro zmešamo in zgnetemo v testo ter pustimo, naj malo vzhaja. Potem ga stresemo na potresen prt, razvaljamo za prst debelo, namažemo z nadevom in potresemo še z rozinami in drobtinami. Potico zvijemo, položimo v namazan kalup ter jo postavimo na gorko, da vzhaja. Vzhajano pomažemo z jajcem ali mlekom in pečemo v vroči pečici 1 uro.

Šarkelj iz koruzne moke. Sestavine: četrt kg koruzne moke, 3 jajca, četrt l mrzlega mleka, 1 žlica ruma, 10 dkg sladkorja, 1 vanilin, 1 pecivni prašek, limonove lupine. Rumenjake, sladkor, mleko in rum temeljito zmešamo, nato dodamo koruzno moko, prej navedene dišave, pecivni prašek in končno še sneg treh beljakov. Vse to narahlo zmešamo in stresemo testo v pomaščen tortni obod, ki sme biti le do polovice napolnjen, ga postavimo takoj v pečico in pečemo pri zmerni toploti 1 uro. Ohlajen šarkelj prerežemo in namažemo z marmelado ter potresemo s sladkorjem.

Koruzna polivka. V liter kislega mleka damo pol kg koruzne moke, 2 jajci, malo kisle smetane in soli. Posodo namažemo z mastjo ali surovim maslom, potresemo s koruzno moko, vlijemo testo vanjo in pečemo v vroči pečici kakšne pol ure.

Kako pripravimo sir za štruklje

Posneto kislo mleko zlijemo v lonec in ga postavimo od daleč k ognju, da se počasi ogreje, a ne sme zavreti, ker se sicer napravijo gosti žmitki. Dovolj segreto mleko precedimo prav nalahko, goščo stresemo v cunjo ali vrečico, katero rabimo samo v ta namen, jo obesimo in podstavimo posodo, da voda sama odteka. Sira namreč ne smemo siloma iztiskati, sicer bo suh in tudi ne tako okusen. Seveda moramo pripraviti sir za nadev že prejšnji dan.

Široki pomladni plašči

Široki pomladni plašči so veliko bolj udobni od ozkih, po telesu krojenih plaščev, ki jih imenujemo tudi redingote. Moda, ki postaja čedalje bolj praktična, čeprav na školo elegance, jim zato daje prednost pred tesnimi oblikami. Veliki žepi, dvojno prešiti šivi in zvončasta širina hrbta jim dajejo prav za prav sportno obeležje, vendar dandanes moda ni tako zelo natančna, tudi popoldne in zvečer jih bomo nosile, ne da bi nam s stališča elegance mogel kdo kaj očitati.

Novi kostumi

Ali je kakšna razlika med lanskimi in letošnjimi kostumi? se boste vprašale. Po pravici povedano — o posebni razliki ne more biti govora, zdaj končno se je vendarle primerilo, da se večno izpremenljiva mola že nekaj časa sem ne izpreminja in da mirno lahko nosite lansko, celo predlansko oblačilo, ne da bi bile zaradi tega že »nemoderne«. Krila novih kostumov imajo nekako isto dolžino kakor lani, le jopice so morda za spoznanje daljše, reverji še nekoliko neznatnejši, v splošnem pa je slika ostala ista. Vse variacije so dopustne, da celo zaželjene: svetle jopice s temnimi krili, temna krila s karirastimi jopicami, enobarvne jopice s karirastimi krili itd. Vse se ravna po dokaj omejenih možnostih, s katerimi dandanes vsaka posamezna od vas razpolaga, moda je opustila svojo diktatorsko stališče in je sedaj samo še skromna svetovalka!

Naše gledališče

DRAMA

Sobota, 4. aprila: Zaprto.

Nedelja, 5. aprila, ob 14: »Jurček«. Mladinska predstava. Izven. Cene od 15 lir navzdol. Ob 17.30: »Človek, ki je videl smrt.« Izven. Zelo znižane cene od 12 lir navzdol.

Ponedeljek, 6. aprila, ob 14: »Boter Andraž«. Izven. Zelo znižane cene od 12 lir navzdol. — Ob 17.30: »Zaljubljena žena«. Izven. Zelo znižane cene od 12 lir navzdol.

Torek, 8. aprila: Zaprto.

Sreda, 8. aprila, ob 17.30: »Konto X.« Red A.

P. Golia: »Jurček«. Mladinska igra v 5. slikah. Dejanje pokaže, kako je neumni, a srčno dobri Jurček dobil od Vetra čarobno palico, petelinčka in zvonček, kako jih je v družbi treh popotnih godcev izgubil in končno zopet pridobil. V dejanju nastopajo poleg omenjenih oseb še Jurčkova roditelja, Nevihta, Snežak, vila, možiček, hlapec in dekla, ter živali: opica, pes, kozliček in medvedja družina. Režiser in inscenator: inž. B. Stupica.

Victor Eftimiu: »Človek, ki je videl smrt.« Komedija v 3 dejanjih iz polpretekle dobe. Obravnava zgodbo o rešenem potepuhu, ki zadobi v rodbini svojega rešitelja odločilen vpliv, zaradi katerega nastanejo konflikti. Režiser in inscenator: inž. B. Stupica.

OPERA

Sobota, 4. aprila: Zaprto.

Nedelja, 5. aprila, ob 15: »Faust«. Izven. Cene od 20 lir navzdol.

Ponedeljek, 6. aprila, ob 14: »Indija Koromandija«. Mladinska operета. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol. — Ob 17: »Don Pasquale«. Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol.

Torek, 7. aprila: Zaprto.

Sreda, 8. aprila, ob 16.30: »Faust.« Red Sreda.

Gounodovo opero »Faust« bodo peli v sledeči zasedbi: Faust — Francl, Mefisto — Popov, Margareta — Vidalijeva, Valentin — Janko, Marta — Španova, Siebl — Polajnarjeva, Wagner — Dolničar. Dirigent: A. Neffat, režiser: R. Primožič, inscenator: inž. E. Franz.

F. Lehar: »Indija Koromandija«, mladinska operета v 8. slikah. Nastopili bodo: Marljivka, vila dela — Barbičeva, Lenigoj, duh lenobe — B. Sancin, Kneftrač — Pianecki, njegova žena — B. Stritarjeva, Jaka in Miha, čevljarska vajenca — M. Sancin in Lipušček, Koreta, kočijaž — Simončič, Vodopivec, krčmar — Humar, Omet, zidar — Mencin, Žičar, tat — M. Gregorin, Smrčimir, kralj Koromandije — Rus, njegova žena — Skeletova, Pupislav in Papislav, ministra — Jelnikar in Arčon. Dirigent: R. Simoniti, režiserka: M. Slavčeva, koreograf: inž. P. Golovin, inscenator: V. Skrušny.

Radio Ljubljana

SOBOTA, 4. APRILA 1942-XX.

7.30: Poročila v slovenščini. 7.45: Pisana glasba — napoved časa. 8.15: Poročila v italijanščini. 12.15: Koncert pianista M. Lipovška. 12.40: Koncert sopranistke Marije Ghezi. 13.00: Napoved časa — poročila v italijanščini. 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.17: Radijski orkester, vodi dirigent D. M. Šijanec — orkestralna glasba. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.15: Koncert violinista Jana Šlajsa. 14.45: Poročila v slovenščini. — 17.10: Prenos iz gledališča: Leoncavallo: Glumači — prvi del. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Simfonična glasba. 20.00: Napoved časa — poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.45: Prenos iz gledališča Carlo Felice v Genovi: **Humperdinck:** Janko in Metka — v odmoru predavanje v slovenščini. 22.45: Poročila v italijanščini.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Službo dobi

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 š.—

Korespondentko
samostojno mlajšo moč, z dobro šolsko predizobrazbo, najmanj triletno prakso po možnosti v živilski stroki, obvladajoč popolnoma italijanščino in nemščino, stroj. pisanje in slovensko stenografijo, iščemo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra po možnosti s sliko pod »Takoj I.« 4128-1

Gospodinja
mlajša, dobi mesto. Ponudbe z zahtevano plačo na ogl. odd. Jutra pod »Življenje«. 4170-1

Pouk

Klavirsko harmoniko in klavir
poučuje gospa po hitri in uspešni metodi. Obenem temeljit pouk teorije. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 4121-4

Prodam

Otroški voziček
športni, dobro ohranjen, prodam. Podlogar, Borutova 4-I., Beligrad. 4171-6

Plug in brano
prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 4168-6

Hladilnik
primeren za manjše gospodinjstvo, dobro ohranjen, prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 4164-6

Razprodajamo dalije
najlepših vrst, begonije, gladiole in druge cvetne gomolje. Zahtevajte cenik. — Sever & Komp., Ljubljana. 4179-6

Clematis modri,
glicinije, izabela, visoke vrtnice, cepljen španski bezeg, Prunus triloba, magnolije, plezalke, vrba žalujka, okrasno grmičevje, lešnike, smokulje, razne trajnice oddaja Polše, Mala vas 40, Ježica. Naročila sprejema mlekarna Rupnik, Tyrševa c. 31. 4194-6

Pozor! Pozor!
Kauče!
Velika izbera modernih kavčev v različnem blagu po zelo ugodnih cenah naprodaj. Popravila sprejemamo. Tapetnik, Novi trg 4. 4205-6

Razprodaja.
Singer šivalni stroj, samsko sobico, mize in razno ali skupno krojaško delavnico v centru, prodam. — Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 4213-6

Kupim

Beseda 1 —.60, taksa —.60 za dajanje naslova ali za šifro 1 š.—

Otroški voziček
globok ali športni, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Plačam«. 4152-7

Radio

Radioaparat
novejši model, v brezhibnem stanju, kupim takoj. Ponudbe z navedbo cene na ogl. odd. Jutra pod »Brezhibno«. 4202-9

Radioaparat
7cevni, brezhiben, prodam za vsako ceno, eventuelno zamenjam za šivalni stroj ali kuhinjsko opremo. Medvedova 12-III. 4218-9

Kapital

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 š.—.

50.000 lir posojila
iščem. Nudim visoke obresti ter vknjižbo na prvo mesto. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Sigurno obrestuje«. 4163-16

V najem

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 š.—

Parcelo
do 1000 m2 za obdelavo, vzamem v najem, najraje v Šiški. Naslov: Galetova ul. 9-I. 4199-17

Posest

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 š.—

Trgovsko hišo
na lepi, jako prometni točki, takoj prodam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Trgovska hiša«. 4193-20

Stanovanja

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 š.—

Eno- ali dvosobno stanovanje
ev. garsonjero ali sobo s posebnim vhodom za takoj ali s 1. majem, iščem. Ponudbe na naslov: Ravnateljstvo Drame. 4173-21a

Sobe išče

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 š.—.

Sobo
za 15. april iščeta dva gospoda. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Poseben vhod«. 4180-23a

Živali

Lepo belo zajko
s 6 mladiči, starih dva meseca, prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 4012-27

Izgubljeno

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 š.—

Zlato verižico
z ovalnim obeskom sem izgubila. Pošten najditelj naj jo vrne proti nagradi v ogl. odd. Jutra. 4214-28

Stroji

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 š.—.

Elektromotor
20 PS, 380 Volt, s priborom, dinamo stroj 220 volt, 9 kw, z reglerjem, prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 4133-29

Šivalni stroj
Singer, krojaški, prodam. Sv. Petra nasip 71, dvorišče, levo, 3. vrata. 4200-29

Obrt

Obrtni list
za trg. z meš. blagom in alkoholnimi pijačami, ugodno oddam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Obrt«. 4178-30

+

Zapustil nas je naš nad vse ljubljeni

FRANCI

Pokopali smo ga dne 30. marca t. l. na farnem pokopališču v Dolnjem Logatcu.

Za izražena sožalja, vsem, ki so mu darovali cvetje in vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti — Bog plačaj!

Dolnji Logatec, dne 3. aprila 1942.

RODBINA KORENČAN

E. Salgari: 23

Črni gusar

Roman

»Čujte me, mornarji! Na Boga, na te morske valove, ki so nam tovariši, in na svojo dušo se zaklinjam, da ne bom miroval, dokler ne maščujem svojih bratov, ki jih je Van Gould umoril! Naj blisk zažge mojo ladjo, naj valovi pogoltnejo mene in vas, in naj bo moja duša na vekomaj pogubljena, ako ne ubijem guvernerja in ne pokončam vse njegove rodbine, kakor je on ugonobil mojo . . .! Ste me slišali?«

»Da!« so odgovorili flibustirji. Mrzel trepet je izpreletel njihove vrste in groza se jim je pokazala na obrazih.

Na poveljnikov mig je zdaj višji podčastnik spustil rogoznico z mrtvim truplo Rdečega gusarja v morje. Visoko so brizgnili valovi, in morska pena je zažarela kakor v zadnji pozdrav.

Vsi so se bili sklonili čez ograjo. V svetlikajoči se vodi so razločno videli, kako se je truplo pogrezalo v globino in izginilo.

Tedajci je znova planil tisti skrivnostni krik, ki je bil prej tolikanj prestrašil Stillerja in Carmauxa. Stala sta pod poveljniškim mostičem in prepadeno pogledala drug drugega.

»To je klic Zelenega gusarja, ki pozdravlja svojega brata!« je zamrmral Carmaux.

»Zdaj sta združena na dnu morja!« je z dušečim se glasom pritrdil Stiller.

Kratek žvižg je zmotil njun pomenek.

»Pritegnite jadra na levi! Okrenite proti vetru!«

»Folgore« je bila zavila in je zdaj plula okrog malih jezerskih otokov, na kar se je obrnila proti velikemu zalivu, čigar vode so žarele pod prvimi solnčnimi žarki. Svetlikanje morja je bilo mahoma ugasnilo.

10. poglavje

NA »FOLGORU«

Ko je »Folgore« Črnega gusarja zapustil otok in minil dolgo predgorje, ki so ga tvorili zadnji izrastki hribovja Santa Maria, je splul na Karibsko morje. Tako je jadral proti severu, to je, proti Velikim Antilom. Morje je bilo mirno. Komaj si čutil jutrnjo sapo, ki je pihala z jugovzhoda in dvigala tu pa tam kratke valove, ki so šume udarjali hitri jadrnici v bok.

Mnogo vodnih ptic, ki so prihajale od obal, je letalo nad morjem. Jate grabežljivih vranov, velikih kakor kokoši, so prhutale v bližini bregov in se spuščale na plen, ki so ga trgale na kose. Tik nad valovi so letale ptice s preklanim repom, po hrbtu črne, spodaj pa belega perja. S svojimi čudnimi kljuni so bile obsojene na dolg post, ako se jim niso ribe same zaganjale v žrelo. Tudi dolgorepe tropske ptice, ki so v Mehiškem zalivu pogostne, si videl kako so švigale nad valovi. Njih črne peruti so bile grozotne. Obrezale so za letečimi ribami, ki so se poganjale iz vode na kratko razdaljo frčale po zraku in se nato spet potapljale, da v naslednjem trenutku znova prično svojo igro.

Samo ladij je manjkalo. Čuvaji so napenjali oči, toda nikjer na obzirju ni bilo videti jadra. Strah, da ne bi srečale drznih tortuških gusarjev, je odvračal posamezne španske ladje od pristanišč v Caracasu, Yucatanu in na Velikih Antilih, dokler se niso mogle strniti v večje brodovje. Samo dobro oborožene ladje z močnimi posadkami so se še upale pluti po Karibskem morju in Mehiškem zalivu. Neustrašenost pomorščakov, ki so jadrali pod tortuško zastavo, je bilo več ko zadostno znana.

Ves prvi dan po pogrebu Rdečega gusarja se ni bilo zgodilo na flibustirski ladji nič posebnega. Kapitan se ni bil pokazal ne na palubi ne na poveljniškem mostiču. Prepuščal je vodstvo ladje poročniku. Niti Carmaux in Stiller ga nista bila videla. Vedeli pa so, da je bil vzel črnca s seboj v kajuto.

Ko je hotel Carmaux zastran tega vprašati poveljnikovega namestnika, ga je ta zavrnil, kakor bi hotel reči: »Ne brigaj se za to. Kaj tebi mar?«

Zvečer se je zaradi nenadnih sunkov vetra, ki v tistih krajih niso redki in skoraj zmerom prinašajo nesrečo, zamotalo nekaj jader.

Mornarja, ki sta se potikala okrog kajute, sta nazadnje videla, kako se je iz loputnice na krmi prikazala kodrasta Afričanova glava.

»Evo najinega prijatelja!« je zaklical Carmaux. »Upam da zdaj zveva, ali je poveljnik še na ladji ali se morda razgovarja s svojima bratoma na dnu morja. Temu mrkemu človeku bi vse prisodil!«

»Da, da,« je odvrnil Stiller, ki je bil močno prepričan, da je Carmaux okliknil črnca.

»Čas je že, da se vračaš k svojima belima tovarišema!«

»Kapitan me ni izpustil!« je odvrnil Moko.

»Bogme novica! Kaj pa dela poveljnik?«

»Bolj žalosten je ko kdaj.«

»Nu, veselega ali nasmejanega še nisem videl, niti na Tortugi ne!«

»Zmerom mu je samo maščevanje na mislih!«

»Saj se tudi bo maščeval! Mož je, ki bo znal izpolniti svojo strašno prisego. Nerad bi bil v guvernerjevi koži ali pa v koži njegovih sorodnikov!«

»Van Gould mora Črnega gusarja strašno sovražiti, a to sovraštvo mu bo postalo usodno! In veš, zakaj, beli prijatelj?«

»Pravijo, da je že staro! Da je Van Gould, še preden je prišel v Ameriko in se ponudil Španiji v službo, sklenili ugonobiti vse tri brate!«

»Ko je bil še v Evropi? Torej so se že prej poznali?«

»Da, tako pravijo, ker so namreč prav ob tistem času, ko se je dal Van Gould imenovati za guvernerja v Maracaibi, priplule pred Tortugo tri krasne ladje, ki so jim poveljevali Črni, Rdeči in Zeleni gusar. Bili so zali možje, pogumni kakor levi, in drzni, neustrašni mornarji. Zeleni je bil najmlajši, Črni pa najstarejši izmed njih, toda vsi trije so bili z močjo in zmožnostjo drug drugemu enaki, znoveren. »Zmerom se mi zdi kakor morski bog, ne pa kakor človek iz mesa in krvi, ustvarjen po naši podobi!«

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Ljubomir Volčič. — Vsi v Ljubljani.